Bucureștiul interbelic

Antologie de texte

ediție de Lucian Pricop

colecția *Bucureștii care au fost*
coordonator Andrei Pippidi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Bucureștiul interbelic / antologie și pref. de Lucian
Pricop. - București : Do-MinoR, 2005
ISBN 973-8496-49-7

I. Pricop, Lucian (antolog. ; pref.)

304(498 București),,1918/1940"

Mulțumim Antic Noi și, în special, d-lui Adrian Manafu pentru ilustrația inclusă în acest volum.

Tehnoredactare: Laurențiu Budică

colecția *Bucureștii care au fost*

Bucureștiul interbelic

Antologie de texte

ediție de Lucian Pricop

DOMINO®

www.dominor.ro

redactia@dominor.ro;
comenzi@dominor.ro

Tiparul executat la DOMINO®

Prefață

Unul dintre miturile fundamentale ale societății contemporane românești este cel al perioadei interbelice, față de care se fac, astăzi, cele mai multe raportări ce vorbesc despre decăderea civilizației noastre în comparație cu efervescența economică, socială și culturală a acestei perioade. Sursele sunt frecvent unele livrești și mai puțin de natură jurnalistică. Ca experiment de decodare a mitului ne–am propus o radiografie a lumii interbelice, pe acest nivel, cel al gazetăriei, care, deși aparent are un grad înalt de efemeritate, de perimare a informației, poate oferi spectaculoase noutăți, de interes pentru demersul nostru. Ne–am ales una dintre gazetele mai puțin circulate de istoria presei, *Realitatea ilustrată,* publicație săptămânală cu caracter enciclopedic, bogată în iconografie, iar pentru a determina cât mai precis trăsăturile lumii interbelice, ne–am oprit asupra unui singur an, 1935, și la o singură temă, starea Bucureștilor.

În mai 1935, Expoziția din Parcul Carol, deschisă cu prilejul *Lunii Bucureștiului*, este pretext pentru visătorii vremii, susținători ai primarului Alex. Donescu, de a idealiza Capitala anului 2000:

Facem apoi saltul în expoziția din Parcul Carol la anul 2000. O machetă de 100 metri patrați arată înfățișarea Capitalei în viitor, când străzile prevăzute în planul de sistematizare vor deveni realitate. Alăturat, sunt expuse machete ale proiectelor în curs de executare: o machetă a Târgului Moșilor, transformată în târg de mostre, o machetă a trecerii pe sub calea ferată la Mogoșoaia, o machetă a pieței Academiei, o machetă a bulevardului Brătianu, de la Școala de Război până la podul Șerban-Vodă. […]

Evoluția tehnică a Capitalei e înfățișată prin muzeul tehnic al primăriei municipiului, organizat de Societatea de gaz și electricitate. Ne dăm astfel seama cum se obține apa de băut a Capitalei, prezentându-ne în miniatură instalațiile de la Arcuda, unde apa intră în filtre plină de mâl și iese limpede ca cristalul. (*Realitatea ilustrată*, an IX, nr. 434 din 22 mai 1935)

Retrăim vremuri în care uimirea la vederea *minunilor tehnicii* sunt pretext pentru contemporanul vremilor de a se simți în pas cu lumea occidentală, de a se plasa pe trepte de echivalentă civilizație. Inaugurarea Palatului telefoanelor este prilej pentru gazetarul anonim de a descrie radiatoare enorme depozitare de energie electrică, sala schimbătorului interurban, ori sala automatelor *din care se întrerupe contactul aparatelor telefonice al căror abonament n–a fost achitat,* toate în maniera efuziunilor literare:

Într-o zi de primăvară umedă, luminată de un soare convalescent, a răsărit, în mijlocul celei mai vechi și totodată celei mai tinere artere a cetății ciobanului Bucur, un munte făurit din fier, nisip și ciment și în care mâini de harnice albine au săpat chilii și ferestre pentru oameni, pentru soare și pentru muncă.

Apoi sute de lucrători au descolăcit fire de metal și le-au întins pe sub străzi, prin văzduh și prin locuințe. Din lăzi venite de peste mări și țări, au ieșit la iveală gigantice mașini.

Sonerii și bizare cutii negre au răspândit apoi, tăcute, cuvintele. [&]

Forfoteală de uzină. Sonerii ce zbârnâie tăcut. Condeie alunecă repezi pe hârtie. Tinere femei circulă cu pași mărunți. Sunt îmbrăcate în verde. Totul este verde în casa telefoanelor. Culoarea primăvăratică ce îndeamnă la muncă. Și se muncește mult aci. *(*Realitatea ilustrată*,* an IX, nr. 425 din 13 martie 1935)

Bucureștii mai sunt, de asemenea, orașul Teatrului Național. În 1935, se sărbătorea, cu o întârziere de un an, datorată doliului Casei Regale, sub Înaltul patronaj al Regelui Carol al II–lea, centenarul teatrului bucureștean, care, așa cum spune cronicarul, deși *nu este chiar atât de bătrân [...], a fost întâia scânteie ce a scăpărat pe cerul înnegurat al țărilor române, precum fu și unul dintre învederatele semne ale redeșteptării noastre naționale.* Faptul că o astfel de festivitate era tratată ca eveniment major al anului traduce interesul autorităților vremii, ale intelectualității, pentru actul dramatic, pentru cele câteva valori naționale pe care societatea capitalistă interbelică le sacralizase încă de la naștere.

Despre contrastele capitalismului, despre bogăția decent expusă și despre stabilimentul consacrat sub numele de *Clubul miliardarilor* ne–au rămas mărturii ale trecătorului/ziaristului plictisit de *sălile fastuoase și saloanele luxoase*. Este o lume în care firescul dineurilor date în cinstea unei personalități politice, precum Nicolae Titulescu, tăinuia educația în spiritul unei înalte educații mondene:

Pe un podium, o orchestră bună executa ultimele noutăți muzicale, convorbirile și râsul argintiu al femeilor frumoase se contopeau cu sunetul cristalin al paharelor ciocnite. [...]

Puteam, în sfârșit, să admir toaletele de o eleganță extraordinară și de o distincție nebănuită, ale doamnelor. Domnii în frac, doamnele în toaletă de seară, și numai femei frumoase. Prin colțurile saloanelor, ele au format mici grupuri, din care se auzea din când în când câte un râs argintiu, cea mai bună probă de bună dispoziție.

Descopăr într-un salonaș pe domnul Titulescu, care-mi face onoarea să mă recunoască și să stea câteva clipe de vorbă cu

mine. [...] Fracul cel mai impecabil (London winter 1935) îmbracă perfect trupul de atlet al domnului prim-ministru Tătărescu.

Lângă o fereastră mare, într-o nișă, d. Savel Rădulescu discută. Unii dintre oaspeți se plimbă prin saloane, mobilate cu un gust rafinat și împodobite ca palatele maharadjahilor. Omul de pe stradă vede asemenea decoruri numai în filme, unde marmura nu se poate deosebi de carton și aurul de poleială; aici însă, totul e veritabil.

Marchizul d'Ormesson stă de vorbă cu premierul nostru, și e atât de adâncit în conversație, încât nici nu observă flacăra magneziului, când reporterul fotograf îl prinde pe placă.

Într-un salonaș împodobit de flori, d-na Titulescu se întreține cu prietenele ei. (*Realitatea ilustrată*, an IX, nr. 428 din 3 aprilie 1935)

O altă realitate, cosmetizată literar, ne amintește și ne explică sursa discursurilor ditirambice, favorabile *epocii de aur a civilizației românești*. Destinice diferențe găsea reporterul între *fecunditatea solului românesc, ce nu se mai repetă, și belșugul Capitalei, unic pe acest colț al pământului*, și ariditatea, sterilitatea unor mari orașe occidentale, precum Viena, Milano, München sau Paris. Se entuziasmează de forfota negustorescă a străzilor principale, invadate de vânzători ambulanți ce desfac nesfârșite sortimente de bucate alese, de la *țuiculița „la botul calului"*, *un fin pește afumat*, *fripturile bine rumenite, ardeiate și mai cu seamă „mititeii",* la fructele expuse în *chioșcuri și rafturi de o bogăție neasemuită.*

Comparația ne duce într–o lume greu de imaginat pentru *generația Coca Cola*, ale cărei tabieturi ne sunt străine, pentru că mutațiile atât de oscilante ale civilizației românești ne–au creat alte reprezentări asupra Bucureștiului interbelic:

Nouă ni se pare extraordinară înfățișarea străzilor din București, care, de dimineața până seara, trei sferturi din an – și uneori și anul întreg – sunt cucerite de tot felul de negutători și negustorași cu mărfuri și mai cu seamă, alimente. E un spectacol obișnuit ochilor noștri și care mi se pare firesc. El este totuși extraordinar și alcătuiește unul din semnele

caracteristice ale vieții noastre sociale, aci, la porțile Orientului și dovada cea mai evidentă a belșugului cu care Dumnezeu a binecuvântat acest pământ. [...]

La Paris, în cețurile serii, se vând pe la colțuri „pommes frites”, cartofi-pai. La noi, în București, domni cu monoclu, duduițe parfumate, adastă în jurul unui grătar cu jăratec să li se coacă porumbul pe care l-au comandat, înainte de a merge la Operă și cărui aromă ispititoare nu îngăduie nimănui să treacă mai departe. (*Realitatea ilustrată*, an IX, nr. 459 din 6 noiembrie 1935)

Bucureștii sunt o capitală a coexistenței contrariilor, o capitală în care comunicarea dintre margine/periferie și centru e mediată nu de circulația oamenilor, nu de mijloace de transport, ci de un fel de vehicul metafizic: conștiița alterității. Centrul nu neagă periferia, o lasă să *înflorească,* să se extindă dar nu înspre arealul său, ci să cucerească noi teritorii, fără a–și manifesta aspirații de subordonator. Periferia se raportează la centru ca la un spațiu în care nu vrea să acceadă, dar pe care știe că îl înconjoară, într–o formă de posesiune liber–consimțită.

Contrastele economice nu sunt percepute însă și de cei care trăiesc în lăuntrul cetății. Gazetarul, însă, le vede, interesat fiind de spectacolul duplicității:

Cu toată osteneala edililor din ultimele decenii de a da Bucureștiului înfățișarea de mare oraș civilizat, moravurile orientale și mizeria extrem-orientală tot răzbesc la suprafață, ca semnele urâte ale unor boli ascunse, greu de lecuit. [...]

La porțile parcurilor publice, unde scapără toate florile anotimpurilor în zilele cale mai frumoase ale Capitalei, te întâmpină pururi alaiuri de orbeți – ciungi, surdo-muți, orbi, copii părăsiți – precum și mama zdrențăroasă cu un copil la țâță și altul ghemuit alături. (*Realitatea ilustrată*, an IX, nr. 458 din septembrie 1935)

Tot din paradigma contrastelor face parte și conviețuirea cu tradițiile, pitorescul și revolutul minorității țigănești din oraș. Frontierele Capitalei, permanent deschise la acea vreme, nu selectau etnic populația ce viza a se stabili temporar sau

definitiv. Exista o permisivitate față de țigani, pitorești și deprinși a se înțelege cu și așa cosmopolita lume a Bucureștiului. Mirarea observatorului orășean la vederea unei tradiții vechi țigănești, după care tatăl/fratele mai mare/bulibașa deține dreptul de a–și vinde fetele/femeile din familie. Imaginea unui oraș care găzduiește asemenea tranzacții de ev mediu contrariază pe *cetățeanul* ne–familiarizat cu diferențele de viziune asupra propriei existențe a minoritarului (în cazul specific, de etnie romă). Astfel, după ce asistă la o vânzare de gen, în urma unei investigații de tip jurnalistic, Alex. F. Mihail ajunge să se întrebe retoric, în chiar titlul articolului *Mai există sclavi în România ?*, deși e în posesia unor informații de psihologie a grupului:

În jurul Bucureștilor sunt o serie de șatre nomade, care, de treizeci de ani, se mută din loc în loc, fără a se depărta prea mult de oraș. În genere, fata se supune voii părinților și pleacă cu tânărul din altă șatră, căruia îi este destinată de dânșii. Uneori copiii se logodesc de mici, după învoirea și chibzuiala bătrânilor; prețul fetei fiind fixat cu mulți ani înainte, ea este lăsată deocamdată în îngrijirea mamei ei, iar tatăl încasează o arvună. Fiind de față vătaful, a cărui autoritate este necontestată, tatăl se obligă să predea fata la timpul cuvenit. (Alex. F. Mihail, *Realitatea ilustrată*, an IX, nr. 435 din 1 mai 1935)

Ne–am propus să încheiem evaluarea lumii bucureștene de an 1935 cu un text semant de Felix Aderca, text ce vorbește despre o stare a lucrurilor pe care, mai degrabă, o putem confunda cu realitatea contemporană, despre un mit, care văzut din lăuntrul construcției, ne pare altfel. Nu vrem să coborâm statuia intelectualului interbelic în derizoriul măruntelor evaluări de bugete personale, nu căutăm să contestăm veridicitatea evocărilor jurnalelor lui Mircea Eliade, Mihai Sebastian ori memoriile Argetoianului, însă ne pare că o altă viziune, mai pragmatică, ce face radiografii economice, și se refuză literaturității, poate completa și corecta perspectivele mitizante pe care ni le–am creat din nevoia de a ne raporta la un timp ideal:

Nefericirea şi uneori tragedia vieţii orăşenilor trebuie căutate deci în împrejurarea că nu–şi pot împăca nevoile. Cu suma de care poate dispune lunar un ofiţer, un magistrat, un profesor, un medic, un avocat, un ziarist, un funcţionar, ei nu sunt în stare să–şi acopere decât strictul necesar şi uneori, nici atât. Din această pricină, cetăţenii cei mai reprezentativi ai ţării, de la oraşe, nu–şi pot îndeplini decât în parte sau deloc, alături de cerinţele vitale, nevoile profesionale şi nevoile de progres.

Ofiţerul nu poate face o călătorie în zonele de război, ziaristul nu poate vizita ţara şi nici face studii, profesorului îi e cu neputinţă să–şi continue educaţia şi nici nu e vina lui că, deşi profesia îi cere să fie un om al cărţilor, nu posedă o bibliotecă şi nu cumpără măcar o carte, două, pe an. *(F. Aderca,* Realitatea ilustrată, *an IX, nr. 419, din 30 ianuarie 1935)*

Destinul Bucureştilor este, în realitate, acela pe care îl ştim şi îl refacem, pe care îl scriem chiar noi astăzi, făcându–ne iluzia că ceea ce au stricat alţii putem îndrepta cu litera tipărită.

Lucian Pricop

OCHII VĂD INIMA CERE

Clădirea Casei de Economii și Consemnațiuni.

OCHII VĂD INIMA CERE

Discuția care s-a dezlănțuit în ultimul timp, cu privire la valoarea monetei noastre, în urma hotărârii Băncii Naționale, de a întemeia o monetărie națională, pentru bani mărunți, își are desigur însemnătatea ei; dar nu atât de hotărâtoare, cum cred unii și nici nu va schimba prea mult lupta noastră de fiece zi, pentru eliberarea și înfrumusețarea vieții.

Căci în altă parte stă conflictul care ne macină fără milă și căruia nu-i putem găsi o împăcare demnă de conștiința și năzuințele noastre.

Astă vară, când prețurile nu erau înrâurite de anotimp, de greutățile de transport, de unele piedici de tranzacție, oricine ar fi putut băga de seamă următorul fenomen, în aparență misterios, în fapt, cât se poate de firesc. Prețul unui ou varia în țările europene astfel:

– În România, un ou se plătea cu 1 leu;
– În Serbia se plătea cu 1 dinar
– În Bulgaria se plătea cu o levă.

Călătorul român, în drum spre Paris, trebuia să se minuneze cu fiecare schimbare de graniță, deoarece:

În Italia, un ou trebuia plătit cu o liră, în Franța cu 1 franc și cu siguranță în Germania – o marcă !…

Este oul unitate monetară ?… Faptele spun că da, deși economiștii și apărătorii etalonului aur ar avea numeroase motive de protest. Nu voim să începem o discuție de economie politică și am citat întâmplarea cu valoarea națională a oului, care având același albuș și gălbenuș, variază totuși cu fiecare patrie nouă a cocoșului și găinii, spre a dovedi că misterul trebuie căutat aiurea decât în monedă.

Cred că suferințele sociale ale noastre, ale românilor, au două pricini contradictorii și anume: o parte a populației, locuitorii de la orașe, cer mai mult decât li se dă, pentru munca lor, căci au nevoi materiale și nevoi sufletești superioare nivelului de viață la cari sunt condamnați să trăiască; iar altă parte a populației, locuitorii de la țară, deși duc un trai nu prea deosebit de al vitelor din bătătură, nu cer nici atât, dintr-o apatie sau o neputință în parte explicabilă.

Nefericirea și uneori tragedia vieții orășenilor trebuie căutate deci în împrejurarea că nu-și pot împăca cerințele. Cu suma de care poate dispune lunar un ofițer, un magistrat, un profesor, un medic, un avocat, in ziarist, un funcționar, ei nu sunt în stare să-și acopere decât strictul necesar și uneori nici atât. Din această pricină, cetățenii cei mai reprezentativi ai țării, de la orașe, nu-și pot îndeplini decât în parte sau deloc, alături de cerințele vitale, nevoile profesionale și nevoile de progres.

Ofițerul nu poate face o călătorie în zonele de război, ziaristul nu poate vizita țara și nici face studii, profesorului îi e cu neputință să-și continue educația și nici nu e vina lui că, deși profesia îi cere să fie un om al cărților, nu posedă o bibliotecă și nu cumpără măcar o carte, două, pe an. Cunoaștem avocați cari consultă opere juridice, în picioare, prin librării și am văzut profesori cari-și împrumută unul altuia ziarul luat de la chioșc, prin contribuție colectivă.

Acești oameni nu pot fi făcuți vinovați că au pretenții cari depășesc posibilitățile lor materiale și nici nu li se poate spune

că ar trebui să-și mai reducă din „ambiții“, să trăiască – precum se spune – „mai modest“. Poruncile profesiei vin peste ei, imperioase, chinuitoare, absolute: nu pot fi trecute cu vederea – și de aci conflictul. Cei mai mulți își dau seama de această contradicție între funcția pe care trebuie s-o îndeplinească și mijloacele care le stau la dispoziție și, amărâți, se supun destinului; foarte puțini, cu suflete de mucenici, își jertfesc familia, își ruinează sănătatea și se țin, cu aceste martiragii, la nivelul conștiinței lor.

Dar se poate cere cuiva un martiragiu permanent ?… Și e cu putință oare, multă vreme, un asemenea eroism, când cele mai numeroase pilde din jur, sunt ale umilinței și ale supunerii ?…

Situația locuitorilor de la țară e lipsită de tragism. Cu toată viața lor nu prea deosebită de a animalelor, sătenii sunt oamenii cei mai fericiți, în marea lor majoritate. E adevărat că locuiesc în case neigienice, iar copiii cresc în albia de porci; e atât de adevărat, că din doisprezece, nouă copii mor, din lipsă de îngrijire, înainte de vârsta de un an. E tot atât de adevărat că numai biserica mai oferă acelor suflete întunecate o mângâiere și o speranță – și sunt numai sufletești. Dar cum oamenii de la țară nici n-au o slujbă mai complicată decât a vitelor de muncă, nici n-au nevoi superioare, omenești – o viață în societate, o cultură mai aleasă – suferințele lor sunt, desigur, amarnice, dar nu se ridică până la conștiința tragică, așa cum e cazul locuitorilor de la oraș.

Mizeria și zgârcenia sunt surori bune, dacă nu cumva sunt aceeasi făptură cu doi obraji.

Cred că trăim, în România, prea ieftin. Vorba că-n țara noastră „nimeni nu moare de foame“, e o ipocrizie. Dincolo de foame sunt nevoi mult mai cumplite și cari caracterizează pe omul civilizat. Nici câinii de pe stradă nu mor de foame. Dar ei nu pot constitui o cultură și nici nu figurează între popoarele reprezentative ale Europei, adică ale lumii, ca noi. O pereche de ghete necârpite, în România, înseamnă lux. În alte țări, două perechi de ghete, cel puțin, reprezintă o necesitate. Un costum de haine, caracterizează la noi o

adevărată stare socială. La alte popoare, cel mai umil lucrător păstrează în garderob două costume de haine curate, în afară de costumul de atelier. În unele țări, muncitorul de uzină, care-și are locuința proprie și familia într-un parc, afară din oraș, pleacă dimineața la lucru cu automobil propriu. În România, se bucură de automobil numai miniștrii, directorii de bănci, de mari instituții comerciale și comandanții de corpuri de armată – și li se spune că „fac risipă !“

Nu moneda trebuie schimbată în țara noastră, ci în primul rând această mentalitate de mizerie, de zgârcenie și de emulație în murdărie. Să începem prin a plăti un ou cu un pol, ca să putem cere la o muncă de opt ore un salariu lunar de zece mii de lei pentru profesorul de istorie, de cincizeci de mii de lei pentru directorul unei percepții (ca să servească interesele Statului cu credință) și de la o sută de mii de lei în sus pentru magistrați.

Altă soluție nu văd. Așa au evoluat toate popoarele din Apus, a căror civilizație o urmăm și e de datoria noastră ca ceea ce ei au realizat experimentând, în două veacuri, noi – cel puțin atât ! – să realizăm în cinci ani.

F. ADERCA

R.I. nr. 419 , pag. 3-4.

CUM TRĂIESC OAMENII

Clădirea Casei de Economii și Consemnațiuni.

CUM TRĂIESC OAMENII

Cunoaşteţi probabil, povestea ţiganului, care şi-a propus să dezbere pe măgarul lui de obiceiul costisitor de a mânca. Metoda a fost aceasta: în fiecare zi îi dădea măgarului tot mai puţine paie, până când într-o bună dimineaţă a ajuns să nu-i mai dea nimic. Dar nenorocirea a fost – se văita mai târziu ţiganul – că măgarul a murit tocmai atunci când se învăţase să nu mai mănânce !

Acelaşi lucru se poate spune şi despre standardul nostru de viaţă foarte coborât.

Astfel, de pildă, în 1929 s-a făcut la C.F.R. un studiu aprofundat asupra salariilor, cari păreau prea mari, sau rău proporţionate, şi s-a făcut o aşa zisă „normalizare“. În urmă s-a observat că unii slujbaşi erau nemulţumiţi, privind cu jind la alţii, cu aceeaşi pregătire tehnică, aceleaşi ore de muncă şi aceeaşi răspundere, cari aveau însă un salariu mai mare; atunci s-a făcut o a doua „normalizare“.

Dar lumea tot nu era mulţumită.

Au urmat alte normalizări, o goană nebună după reduceri bugetare, economii sângeroase, o sălbatică repartizare a atribuțiilor între personalul rămas în picioare pe câmpul muncii… Totuși s-a mai găsit posibilitatea să se facă numiri noi: astfel, de pildă, s-au numit cinci ingineri în serviciul de supraveghere a reviziei vagoanelor în stația București-Grivița, în locul unicului controlor destoinic, care odinioară făcea această slujbă, dar care a fost dat afară.

După seria ciudatelor „normalizări“ a venit sinistra „încadrare“, care înseamnă fixarea unui anumit slujbaș într-o anumită rubrică bugetară cu salariul găsit în momentul încadrării, deși atribuțiile lui pot fi mult mai superioare, prin delegația ce ar fi primit de a înlocui pe un concediat din motive de economie…

Normalizările și încadrările acestea seamănă cu dreptatea cotoiului, care a împărțit cu cântarul brânza între cei doi șoareci, mușcând ba dintr-o bucată, ba din alta, spre a le face egale pe talerele balanței…

SE POATE TRĂI ȘI CU 950 LEI PE LUNĂ

Făcând ancheta noastră, am notat în carnet pe un licențiat în drept, subșef de birou la un Contencios de Minister cu o vechime de zece ani. Acesta primește lunar în mână 3400 lei din leafă după scăderea dărilor. Iar pentru că s-a însurat și are un copil, i se mai dă un spor de 200 lei lunar.

Bineînțeles, bietul slujbaș e plin de datorii de cari nu se va putea descurca toată viața.

Totuși, se poate trăi la București nu cu 3600 lei, ci și cu 950 lei pe lună ! Cunosc un supraveghetor de vagoane la C.F.R. care – după reținerile ce i se fac – primește această sumă, la capătul lumii. E și el însurat și are patru copii, nu unul singur ca subșeful de birou de la Minister, citat mai sus.

După cum am mai spus, trăiește cu 950 lei pe lună. Dar cum trăiește, asta-i altă chestie.

RÂIA ȘI PELAGRA

Am făcut un calcul, ce buget i-ar trebui unei familii, fără pretenții, ca să o ducă în mod modest, conform perceptelor

igienei, a cerințelor chimiei alimentare și potrivit civiliztiei de astăzi, când nu putem să ne mulțumim cu o viață de troglodit.

Se spune că lucrătorii americani au automobil, trăiesc în apartamente cu baie și calorifer etc. La noi, fără să avem asemenea pretenții, cred că salariul unui om foarte modest, însurat și cu doi copii, trebuie să fie azi de cel puțin 10.000 lei lunar.

Un asemenea cetățean plătește vreo zece mii de lei pe an dări, iar restul îl va cheltui tot cu mare economie, pentru următoarele necesități: chiria a două odăițe la mahala, lumină, încălzit, coșniță, îmbrăcăminte, încălțăminte pentru patru persoane, școala copiilor, cărți și taxe, distracții (are și el nevoie de un cinematograf etc.), transport (dacă stă la mahala, va trebui să se aboneze la tramvai), bărbier, baie, ziare, reviste. Poate că fumează…chibrituri… (servitoare nu-i convine să ție, căci nu-i ajung banii). Doamne ferește, dacă mai bea un pahar de vin, dacă vine vreo boală, dacă mai vin alți copii !…

Am făcut o socoteală amănunțită, cu cifre precise, a unui asemenea cetățean însurat, având doi copii. Dar e de prisos să publicăm acest buget amănunțit, căci e fictiv pentru cei mai mulți.

Că un salar de 10.000 este mai puțin de strictul necesar pentru un om modest e dovadă și faptul că, în sociatatea tramvaielor comunale, convine să plătească 6000 de lei pe lună unui taxatore sau unui vatman; iar controlorii de bilete ajung să aibă 9-10.000 lei pe lună.

Desigur că societatea S.T.B. nu face risipă, iar salariații ei se plâng că nu le ajunge.

Admitem și noi că slujbașii de la S.T.B. au dreptate. Ar merita să fie mai bine plătiți, totuși, cum trăiește un funcționar de la stat, care face parte dintr-o categorie socială mai ridicată, cu o leafă pe jumătate sau pe sfert. Este adevărat că unii aleargă la expediente, totuși marea majoritate sunt oameni cinstiți și muncesc din răsputeri. Cum trăiește paznicul din halta Griviței, care are patru copii, cu 950 lei pe lună ?

Cum trăiește atâta lume necăjită, risipită prin mahalalele Capitalei și chiar mai prin centru. Cum o duc locuitorii

diferitelor orașe de prin provincie ? Cum ajung la căpătâi atâția funcționari, liberi profesioniști, avocați, magistrați, profesori, medici, dintre cari mulți invidiază bugetul aceluia, pe care-l auzim strigând prin vagoanele de tramvai din București: – „Biletele la control, domnilor !“

Cum trăiesc toți aceștia ?

Răspunsul ni-l dau statisticile și medicii.

Pentru baie, românul cheltuiește în general foarte puțin. Baia e considerată ca un lux ! Rezultatul e că medicii militari recrutori sunt îngroziți de marele număr de scabioși (râioși) ce vin atât la recrutare, cât și la epocile de concentrare. Sunt bărbați cari sufăr, ani de zile în șir de râie, având corpul plin de răni scărpinate.

Spitalul Militar Central din București, are o clădire mare pentru izolarea râioșilor, secție specială unde tratează pe acești bolnavi. Nu mai e loc ! Stau câte doi într-un pat și mai dorm și pe jos ! Pline sunt infirmeriile de pe la regimente.

Medicii militari, cari au făcut anchete, arată că familii întregi suferă de râie; bărbatul, femeia, copiii…Membrii familiei nu pot dormi noaptea, se ceartă între dânșii, copiii plâng și sunt bătuți sălbatic, paturile și hainele sunt infectate, nefiind chip să fie curățate în promiscuitatea locuinței rele, strâmte, umede și friguroase.

Sunt uneori foarte grave urmările râiei – boală banală, care într-un mediu mai igienic s-ar putea vindeca în câteva zile.

Râioșii, neîngrijiți ani de zile, contractează boli de nervi și chiar tuiberculoză – după cum am aflat de la medicii militari, cari se ocupă în mod special de această chestie.

ÎN FRUNTEA STATELOR CU MARE MORTALITATE

La noi în țară, din cinci copii moare unul, înainte de a împlini vârsta de școală !

Suntem în fruntea țărilor cu mortalitate mare.

Mai ales în unele părți ale țării mortalitatea copiilor este înfiorătoare. În județul Botoșani, mor mai mult de jumătate

din numărul copiilor, după cum ne arată „Buletinul demografic al României“ pe 1934, luna octombrie,

Tot mai mult de jumătate dintre copii se sting la Roman, Vaslui, Chișinău, Călărași…

La București, în școala primară din șoseaua Vitan, medicii au constatat 30% școlari-tuberculoși. Aceeași proporție e și la alte școli.

Iar igieniștii și statisticienii, cari se ocupă cu cercetarea cazurilor de pelagră, sunt pur și simplu înspăimântați.

Această boală de subnutriție, pricinuită de hrana neîndestulătoare, este mereu în creștere în România.

Și prin statistica pelagrei suntem puși în fruntea tuturor țărilor de pe glob.

În unele cartiere mărginașe din București, prin locuințe mizere de muncitori, am găsit, în toiul iernii, copii în pielea goală – la fel ca în triburile sălbatice – sau îmbrăcați cu un fel de cămăși, făcute din saci vechi, găuriți în dreptul capului și mâinilor. S-ar putea spune că neamul românesc degenerează, dacă ținem seamă de constatările medicilor militari recrutori și de concluziile statisticienilor.

Acesta este bilanțul nemilos, rezultat trist al scăderii continue a bugetului de cheltuieli al populației, trăind pe meleagurile vechii Dacii.

CINE O DUCE BINE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ ?

Sunt și unii, cari trăiesc bine în țara românească.

Nu vorbim de cei cari fură din bugetul statului, sau cei cari trăiesc din expediente, înșelând pe unii și pe alții, făcând trafic de influență sau afaceri veroase, nu vorbim despre jafurile rămase tradiționale, încă de pe vremea fanarioților.

Semnalăm cazul unor semeni de ai noștri umili și nebăgați în seamă, cari – pe aceste vremuri grele – izbutesc s-adune bani. E o curiozitate a societății noastre, care se zbate în mizerie – ciudățenie care merită să fie relevată.

E vorba despre servitori.

Cunosc o pereche: ea e bucătăreasă și are 800 lei pe lună – el e odăiaș, nu știu unde, și are 2000 lei pe lună. Nu plătesc

chirie, nici combustibil; servitoarea poartă rochiile dăruite de coniţă, iar el are uniformă de la instituţia unde serveşte. Mâncare au suficientă la bucătărie…Nu cheltuiesc nimic din leafa lor, ba mai adaugă din bacşişurile ce primesc, precum şi alte venituri.

- – Am venit să facem bani la Bucureşti ! – spun ei. Şi nouă ne pare naivă această intenţie.

Totuşi, au pământ, acareturi, acasă la dânşii, în sat…Într-un interval de zece ani, au izbutit să depună la bancă aproape o jumătate de milion de lei !

Faceţi socoteala şi veţi vedea că nu exagerăm.

Mai cunoaştem şi pe un portar de minister, aproape milionar, care de Anul Nou încasează bacşişuri de la sute de funcţionari şi de la numeroşi particulari, cari au treabă pe acolo.

Cât trebuie să-i invidieze pe aceştia, bietul subşef de birou, care nu poate trece peste 3600 lei pe lună, deşi cade în brânci, muncind la ore suplimentare !

Alex. F. Mihail

R.I. nr. 419, pag. 7-9

MESERII ȘI OCUPAȚII CIUDATE

Trăsuri în fața Palatului Regal.

MESERII ȘI OCUPAȚII CIUDATE

Populația Capitalei a crescut, în ultimii ani, în mod considerabil. Pentru cei cari vin să-și caute aci norocul, orașul mare, în plină dezvoltare, pe malurile Dâmboviței, a ajuns un far amăgitor.

Această afluență, goana după câștig și șomajul, au dat naștere unor meserii ciudate. Iată câteva:

CEL CARE ȚINE LOCUL ÎN TREN

Eram, într-una din serile trecute, în Gara de Nord, așteptând pe peron trenul, ce urma să plece spre Orșova.

Mare aglomerație. Lumea, cu geamantane și coșuri, se aținea lângă linie, febrilă și nerăbdătoare, așteptând să se agațe de scara primului vagon mai la îndemână, spre a ocupa cât mai repede un loc în compartiment. Călătorul, mai puțin sprinten, știa că riscă să rămână toată noaptea în picioare, pe culoar, în frig și fără putință de-a ațipi măcar câteva clipe.

Împreună cu un domn tânăr, am fost cei dintâi cari ne-am urcat. Dar spre surprinderea și mirarea noastră, am găsit în fiecare compartiment pe câte cineva.

– Nu e loc ! – auzeam invariabil o voce implacabilă, pe când ni se bara cu energie intrarea.

– Cum ? ! Toate locurile sunt ocupate ? ! – întrebam nedumeriți.

Când și pe unde se urcaseră morocănoșii acaparatori, cari ne arătau cu un gest măreț, câte o umbrelă așezată pe două locuri, vreun jurnal desfăcut, o pălărie, sau așa ceva.

La un moment dat, colegul meu, pierzând răbdarea, dădu la o parte pe unul dintre paznici, care ținea în șah toate locurile dintr-un compartiment. Intrând cu forța, își aruncă geamantanul pe rețeaua de sus, unde nu se vedeau nici un fel de bagaje.

Cerberul avu îndrăzneala să dezlănțuiască un scandal nemaipomenit, vociferând, insultând și chiar îmbrâncind. În cele din urmă însă, intimidat de protestările celorlalți călători înghesuiți pe culoar, își luă pălăria și umbrela și plecă.

N-a mai venit nimeni să reclame locurile „ocupate“ de dânsul, pe cari ședeam noi acum, precum și alții câțiva, cari mai pătrunseră după noi în compartiment.

– Ce-i asta, domnule ? Pungășie nouă ? Intri în tren, cu bilet și când colo, locurile-s toate ocupate ! – spuneau unii.

– Ce escroci ! Ce îndrăzneală ! Să mai facă și scandal ! – exclamau alții.

– Să-i dăm pe mâna poliției, pe cei cari stau în vagoane fără să aibă bilet…

– Să reclamăm șefului de stație…

Făcând o mică cercetare, am constatat, că pe peron se făcea un adevărat târg. Cei întârziați, cari soseau în ultimul moment, mai ales în trenurile aglomerate, găseau totuși locuri foarte bune, dând un bacșiș. Toată afacerea pare sistematic organizată: unii tovarăși strecurați în vagoane, cine știe cum, poate în halta Grivița, unde se formează trenurile, nu lasă pe pasageri să intre în compartimente: alții fac pe cei cari au posibilitatea de-a procura un loc și pun condițiile lor față de

publicul dezolat, exercitând o presiune eficace, în momentul psihologic, adică cu câteva clipe înainte de plecarea trenului.

VĂ TREBUIE UN TAXI ?

O meserie nouă la Bucureşti, este a acelui care aduce maşinile în staţie.

Opriţi-vă câteva clipe în piaţa din faţa Cercului Militar şi-l veţi vedea.

Pe măsură ce se scurtează coada de automobile, vine în grabă, dinspre Teatrul Naţional, alt taxi, cu un pasager ciudat, care ţine în mână un fel de firmă de tablă, sau o are băgată pe jumătate în buzunarul paltonului.

„Pasagerul“ sare repede jos din taxi şi fără a plăti sau a spune vreun cuvânt, o ia la goană, pe strada Edgar Quinet, spre Universitate. În vremea asta şoferul, sosit în staţie, nu se alarmează de dispariţia „clientului“şi-şi aprinde tacticos o ţigară.

Toate aceste lucruri se petrec în câteva clipe. Dacă vă veţi lua după cel care fuge pe strada Edgar Quinet, veţi vedea că odată ajuns în staţia de automobile, din dosul Universităţii, se urcă într-un alt taxi şi face din nou pe pasagerul. Maşina o ia pe strada Academiei, apoi pe Regală, până la Teatru – potrivit itinerarului permis pe sensul unic. În urmă o coteşte spre „Cercul Militar“, unde omul nostru sare jos, încă din mersul maşinii,ca să o ia iar la goană pe jos, spre Universitate.

Asta-i treaba lui toată ziua ! Iată acum şi dezlegarea misterului: pe străzile centrale ale Capitalei, taxiurile n-au voie să circule fără pasageri. Din această pricină, staţia importantă de automobile, din faţa Cercului Militar, unde au voie să staţioneze numai câteva maşini, ar putea rămânea, la un moment dat, goală. În dosul Universităţii, este însă loc pentru vreo patruzeci de maşini, cari ar sta neclintite acolo, dacă această ataţie mai puţin frecventată, n-ar servi de rezervă pentru acoperirea cerinţelor marilor hoteluri din str. Academiei şi ale pieţii Cercului Militar.

Şi aşa se face, că aceşti curieri aduc un serviciu foarte util proprietarilor de taxiuri, vestindu-i unde şi când sunt cerinţe;

ei mai sunt în același timp și pasageri de complezență, spre a face posibilă trecerea mașinilor prin fața gardienilor publici, cari opresc naveta mașinilor goale.

Poliția are cunoștință și tolerează acest aranjament, care se pare că găsește aprobarea proprietarilor de automobile; ei contribuie cu o taxă fixă, zilnică, destinată plății curierilor. Am găsit un „delegat“ în stație, un fel de șef, un domn foarte prezentabil, care supraveghea buna funcționare a serviciului.Unii dintre acești curieri sunt mai tineri; alții, oameni în toată firea, însurați și cu copii, și scot deasemeni existența lor și a familiei, în modul arătat mai sus.

„SPITALUL DE URGENȚĂ“

Prin unele străzi periferice ale Bucureștiului sunt niște gropi și locuri îngrozitoare. Sunt anumite puncte, pe unde nu-i zi de le Dumnezeu să nu se frângă o osie, să se rupă o roată, sau să nu se întâmple alt accident de același fel.

Am găsit, în str. Baicului, la o asemenea răspântie pustie, pe un meșteșugar rotar-fierar. Atelierul lui este intitulat „Spitalul de urgență“. Sunt obligate să-l cunoască toate căruțele de pâine, sifoane, oțet, cărămidarii și căruțașii de nisip, precum și birjarii, cari se încumetă să treacă pe acolo.

Se spune că un cizmar, ajuns primar într-o stațiune climaterică, așternea în fiecare vară câte un strat proaspăt de pietricele colțurate, pe drumurile pe unde treceau vizitatorii. Gheața cea mai solidă nu rezista nici două săptămâni…

Unii localnici susțin că, dacă nu se pavează strada Baicului și cele vecine, ar fi o influență ocultă, nefastă, a proprietarului „spitalului de urgență a căruțelor“, din cartierul citat.

PRIN LOCALURILE DE NOAPTE

Prin localurile de noapte din București, în special la cele din centru, veți vedea indivizi suspecți, fără meserie, musafiri nelipsiți de pe la mese. Din ce trăiesc și cine sunt ?

Dacă sunt voinici și zdraveni, atunci să știți că sunt cei cari fac „poliția“ localului; dau afară pe câte un indezirabil, sau iau la bătaie pe cel care-ar protesta că e scumpă consumația. Atleții aceștia sunt anumne angajați de patronul localului, care fără concursul lor n-ar putea să-și facă afacerile.

Pe lângă gări, sunt localuri suspecte, pe unde se joacă cărți sau alte jocuri de noroc. Atletul respectiv se amestecă și el printre jucători, ca și cum ar fi o persoană străină, intervenind de câte ori interesele patronului sunt periclitate, sau șmecherii lui sunt pe cale de a fi demascați.

În localurile de noapte veți vedea uneori câte un filfizon, care face mare chef, cu prietenii, cerând zgomotos să i se dea numai o anumită șampanie. Acesta e un agent plătit de fabrica de șampanie respectivă, care înțelege să-și facă în acest chip reclamă, pentru „marca“ ce vrea să lanseze.

DOMNUL CARE LICITEAZĂ

Tipul acesta și-a strâns un mic capital inițial, cine știe prin ce mijloace, și citește zilnic toate rubricile din ziare, unde se anunță licitații.

Se prezintă la aceste licitații, depune garanția necesară și apoi licitează.

De multe ori o licitație e un aranjament fictiv între câțiva complici, aranjament de pe urma căruia iese păgubit statul sau comuna.

Dar „domnul care licitează“ vine pe neașteptate, să strice toate socotelile. Atunci i se dă o „filodormă“ și e convins să se retragă de la licitație. Și astfel, omul nostru iese cu câștig de la toate licitațiile, deși niciodatză nu ia parte la dânsele.

„POETUL“ CARE DEDICĂ VOLUME

Mai cunosc un „poet“ care n-a făcut în viața lui o poezie și câțiva „ziariști“ care nu-s capabili să scrie o informație, dar totuți au reputația de „băieți deștepți“.

„Poetul“dedică volume marilor industriași, pe cari apoi îi tapează.

– Vrea să zică, tot scrie ceva – va obiecta poate cineva.

Eram, într-o zi, în biroul proprietarului unei mari fabrici, când se prezentă „poetul“ cu cinci, șase volume, frumos legate și dedicația tipărită pe copertă. Atât tipărise: numai coperta !

Restul erau niște volume vechi, cumpărate de pe la anticari. Răsfoind cărțile, am cunoscut imediat că sunt versuri de Carol Scrob, ofițerul-poet, care și-a avut succesele sale, prin anuu

1880. De altfel, în josul unei pagini am și găsit tipărit numele lui Carol Scrob, cum obișnuiesc editorii. „Poetul“, în graba lui, neglijase acest amănunt, uitând să scoată afară foile cari îl dădeau de gol. Am citat mai sus pe „ziariștii“ cari nu știu să scrie o informație. Aceștia sunt indivizii cari trăiesc, cum se spune, „în marginea presei“. Semnează articolele scrise de alții – bieți proletari intelectuali, unii foarte talentați, dar cari n-au simțul practic al vieții. „Ziaristul“ dibăcește portițele lui, dosnice, pe unde poate pătrunde pe la diferite gazete. Apoi are o mare îndemânare de-a scoate subvenții de pe la autoritățile oficiale, de pe la diferite alte instituții. Din când în când, grație reputației ce și-a format, mai scoate câte o revistă (scrisă bineînțeles în întregime de alții), sau mai dă o dibace lovitură cu câte un șantaj.

Așa trăiesc „băieții deștepți“, la București !

MESERIA E BRĂȚARĂ DE AUR

Mai sunt și alte meserii ciudate, mai mult sau mai puțin rentabile, pe cari au început să le deprindă bucureștenii. Ca să nu lungim prea mult articolul nostru, le indicăm numai:

– Copilul care stă prin stațiile de tramvai și se oferă „să arate o stradă necunoscută“, sau să conducă o doamnă mai bătrână, căreia îi este teamă să nu alunece pe gheață.

– Samsarul care, după ce a vândut casa unei văduve, îi găsește un colonel cu care s-o mărite.

– Lustragiii de ghete, de pe trotuar, cari oferă, în centru, și chiftele calde de cartofi.

– Oamenii de reclamă, cari se văd prin fața prăvăliilor: cel cu picioroangele de lemn; falsul epileptic, care, îmbrăcat în frac și joben, gesticulează disperat pe trotuar, arătând firma unei prăvălii; hojmălăul zdravăn și sănătos, care face pe antreprenorul unui biet orb și ducându-l de braț, cerșește în numele lui.

Mai e cel care are meșteșugul de-a stârpi șobolanii și mai sunt și alte multe meserii ciudate, pe cari le găsim exercitate în Bucureștii noștri moderni.

Alex. F. Mihail.

R.I. nr. 421, pag. 9-11

O DIMINEAȚĂ LA TELEFOANE

Clădirea Poștei.

O DIMINEAȚĂ LA TELEFOANE

Într-o zi de primăvară umedă, luminată de un soare convalescent, a răsărit în mijlocul celei mai vechi și totodată celei mai tinere artere a cetății ciobanului Bucur. Un munte făurit din fier, nisip și ciment și în care mâini de harnice albine au săpat chilii și ferestre pentru oameni, pentru soare și pentru muncă.

Apoi sute de lucrători au descolăcit fire de metal și le-au întins pe sub străzi, prin văzduh și prin locuințe. Din lăzi venite de peste mări și țări, au ieșit la iveală gigantice mașini.

Sonerii și bizare cutii negre au răspândit apoi, tăcute, cuvintele.

Împingem o poartă mare, grea, de culoare verde, străjuită în părți de două pâlnii telefonice din nichel lucios și ne aflăm în holul societății de telefoane. Ne simțim intimidați de măreția locului, de gigantica hartă a României lucrată pe sticlă și care acoperă un perete întreg, lăsând o lumină galbenă să străbată.

Forfoteală de uzină. Sonerii ce zbârnâie tăcut. Condeie alunecă repezi pe hârtie. Tinere femei circulă cu pași mărunți.

Sunt îmbrăcate în verde. Totul este verde în casa telefoanelor. Culoarea primăvăratică ce îndeamnă la muncă. Și se muncește mult aci.

*

*   *

Un ascensor rapid ne coboară la subsol. Coboară atât de repede, încât o frică neînțeleasă ne cuprinde. Este frica de mașinism, o frică ce se aseamănă uneori cu frica de Dumnezeu.

Dar fiindcă domnișoara ce mânuiește cu mâini gingașe această gigantică macara ne zâmbește, teama dispare.

Ascensorul oprește.

Ne găsim într-o sală luminoasă și curată ca un laborator medical. Peste mușamaua de un verde închis ce acoperă întreaga pardoseală, un covor roșu aleargă vesel. E străjuit în dreapta și în stânga de mașini negre se duduie înfundat. Câteva rotițe se învârtesc pe axe unse. Un domn inginer blond și cu ochelari ne dă lămuririle necesare. Ne aflăm în fața aparatelor de telefon, a acelor aparate ce ne anunță, în mod automat, dacă firul telefonic este liber, ocupat sau deranjat. Toate mașinile sunt în dublu exemplar.

Din momentul în care unul din ele se defectează, celălalt, în mod automat, intră în funcțiune.

CAMERA MORȚII

Alături, într-o odaie mică, cenușie, două radiatoare enorme sunt depozitele energiei electrice . Ar fi suficient să le atingi cu mâna o clipă doar, și soarta ta ar fi identică cu cea a puiului de găină tras pe frigare și suspendat deasupra flăcării și a jăraticului.

Fiindcă simțim înghețul prin vene, ascensorul ne transportă în locuri mai vesele.

SALA SCHIMBĂTORULUI INTERURBAN

O sală în care domnește un zgomot înăbușit.

Verde și negru. Negre sunt ecranele cu becuri electrice și banane colorate. Verzi sunt pereții, podeaua și rochiile fetelor ce mânuiesc cu gesturi blânde banane și fire.

În mâinile lor, bananele sunt totodată jucării și instrumente magice.

ÎN SALA AUTOMATELOR

O sală mare, înaltă și plină de lumină. Aceleași covoare roșii. Rafturi de metal mat în care se agită sute de minuțioase mașinuțe puțin mai mari decât mecanismul unui ceasornic…Mașinuțele aparțin aparatelor telefonice.

Totul merge aici în mod absolut automat; doar doi mecanici supraveghează, cu priviri de mamă, perfecta funcționare a mașinilor. Când ceva este în neregulă, o lampă mică se aprinde. Dacă după câteva secunde, defectul nu dispare de la sine, o sonerie atrage atenția mecanicului care, cu un simplu gest, apasă pe un buton și înlocuiește mașinuța stricată cu o alta.

Tot de aci se întrerupe contactul aparatelor telefonice al căror abonament n-a fost achitat. Două bețișoare de lemn, introduse în două găurele și iată un om lipsit de contact cu lumea. Ne imaginăm mutra amărâtă a abonatului cu abonamentul neplătit, care se vede silit să alerge în lungul și latul orașului, în loc ca din fotoliul comod și familiar să răspândească ordine prin văzduh, prin pâlnia neagră și ultranervoasă. Și ni-l închipuim cu capul plecat pe palme și ocărând cu glas scăzut mâna funcționarei ce l-a izolat de semeni.

R.I. nr. 425, pag. 24.

DE LĂSATA SECULUI, ALTĂDATĂ ȘI ACUM

Parcul Cişmigiu.

DE LĂSATA SECULUI, ALTĂDATĂ ȘI ACUM

Nu sunt deloc mulți ani de atunci și totuși, parcă lucrurile nu s-ar fi petrecut pe lumea aceasta…

Lăsata secului ! Mamă, mamă, cum se bătea halvița și cum se dădeau câinii în tarbacă prin Dealul Spirii, prin Mecetul turcesc, prin Raion, prin Jarcaleț, prin Bujaverca și mai ales prin Dușumea ! Câte castroane de ciorbă de zeamă de varză se consumau și ce bătăi ieșeau, bătăi în lege, cu vânătăi la ochi, cu capete sparte și mușcături de ureche, până la sânge. Căci, cum nu se concepea nuntă fără lăutari, tot ața nu se putea concepe lăsat de sec fără mardeală. Nu de alta; dar altfel nu era petrecerea completă !

Veneau finii doldora de plocoane, sărutau mâna nașilor, așa cum era datina, se așezau la masă și după aceea începea baterea halviței.

Atârnau de tavan, cu o sfoară, un bolovan de halviță, înfigeau în ea bănuți de câte 50 de bani și ca niște lei se repezeau, care mai de care, să ia bănuții doar cu gura, fără

intervenția mâinilor. Mâncau halviță și beau ciorbă de zeamă de varză și n-aveau nici pe dracu' !

Ieșeau pe urmă în curte, băteau doi pari în pământ de cari legau două sfori paralele, adulmecau câinii vecinilor și-i dădeau în tarbacă, încât de multe ori turbau bietele aniumale. Măcelarii, în special, aveau obiceiul să lege cozile câinilor și să le dea cu … Alergau nenorociții câini, fugăriți cu pietre și schelălăind jalnic.

Afla vecinul de soarta câinelui și venea să ceară socoteală; cum vinurile fuseseră cam amestecate, bătaia era gata. Se loveau capetele ca dovlecii și ochii se umflau.

Mă luam după beligeranți, la circumscripția respectivă și, cum ajutorul de comisar era bine cu ambele tabere, nu știa cum s-o scoată la capăt.

Pe ce alte motive credeți că ieșea bătaie ? ! Uite, mai pe nimic.

Cineva, de exemplu, spunea armonistului să-i cânte „Mariţo, Mariţo, tânără fetiță“, iar altul „Valsul lui Voinea“. Cum „artistul“ nu putea satisface amândurora dorința, unul din ei, simțindu-se ofensat în ambiț, azvârlea un scaun prin văzduh. Ieșea încăierare generală, lăutarii se alegeau cu diblele și capetele sparte și bieții fini, după ce se cărau cu plocoanele din „Filantropia“, taman în Vitan, plecau bătuți de câțiva musafiri nepoftiți.

Ce mai lucra de „lăsata secului“, Victor Talianu, „regele mardeiașilor“ de prin Filantropia ! Înhăitat cu o ceată de haidamaci – toți îmbrăcați cu pantaloni cu crețuri, cămăși cu arnici, brâuri roșii, căciuli țuguiate, veste cu găitane și cizmulițe cu tocuri înalte și vârfurile cât o băncuță – cutreierau mahalalele după „gagice“. Zbierau cât îi ținea gura, învârtind ciomegele prin aer, trăgeau salve de pistol și cântau, acompaniați de armonică, d'alde: „Valsul lui Victor Talianu“, „Iubește-mă, Veto, pe mine, iubește-mă, că sunt nebun; căci cine mă puse pă mine, să maltratez amor cu tine !“, „Deschide, deschide fereastra, o vorbă numai să-ți spun“ sau „Foaie verde lin pelinul, hai puică la Severinul !“

Când s-a dus pe cea lume Victor Talianu, l-a bocit o săptămână încheiată toată „Filantropia“, în cap cu amanta lui, Paulina, și i-au făcut o înmormântare ca de prinț.

După „lăsata secului“ se făcea „blau“ vreo două zile, aceasta pentru „revenirea în fire“.

Așa era înainte când se lăsa secul.

Și anul acesta au venit finii cu plocoane, și anul acesta s-a băut vârtos, mai ales că beția nu e acuma un viciu prea costisitor.

A cumpărat toată Filantropia cu 10 lei ocaua de vin – să-l tai cu cuțitul – și s-a bătut și anul acesta halvița.

Câinii însă nu s-au mai dat în tarbacă, oprit fiind acest lucru cu străşnicie de „amiralii“ d-lui Gavrilă Marinescu, care pe chestia asta îți dresează imediat proces verbal de contravenție.

Mahalaua, lovită crunt de criză, s-a liniștit și „rubrica faptelor diverse“ a ziarelor n-a mai înregistrat nici o bătaie de lăsata secului.

Ioan Massoff

R.I. nr. 426, pag. 3

O SERATĂ DE GALĂ LA CLUBUL MILIARDARILOR

Cercul Național Militar.

O SERATĂ DE GALĂ LA CLUBUL MILIARDARILOR

Nu știați, desigur, că în capitala noastră se găsește un club al miliardarilor. Adică, mai precis, există, căci inscripția „Clubul miliardarilor“, care se afla pe ușa de intrare a palatului bucureștean, în care se adăpostesc sălile somptuoase de reconfortare și distracție ale elitei financiare și politice din țară, a fost de curând scoasă. Probabil că nu e bine să te afișezi ca miliardar…Noua inscripție e mai puțin interesantă, și, oricum, lipsită de exagerare: „Asociația financiarilor“.

Spre a obține o invitație la serata aranjată în onoarea d-lui Titulescu, mi se părea aproape o imposibilitate. Dar un ziarist nu se dă ușor bătut, și astfel am izbutit să pătrund în mijlocul acelui public select, care și-a alcătuit, pentru dânsul, un cadru de o superlativă eleganță. Trucul meu a fost simplu, și s-a bazat numai pe psihologia oamenilor: m-am prezentat cu atâta îndrăzneală, încât detectivii postați la ușa palatului tăcut din Parcul Filipescu m-au socotit miliardar veritabil și nici n-au clintit când am trecut pe lângă dânșii. M-a uimit de la început

mulțimea și frumusețea blănurilor, și am intrat apoi în hol. Aci, un domn tot atât de elegant ca și mine – probabil maître d'hotel – s-a apropiat de mine. S-a înclinat în fața mea, cerându-mi din ochi, lămuriri. Probabil că dacă i-aș fi spus că sunt un gazetar obișnuit, mi-ar fi arătat drumul înapoi. Dar, prefăcându-mă că nici nu știu românește, i-am spus cu mult dispreț în glas că vin din partea revistei „Illustration“, să fac un foto-reportaj. Tot ce e străin la noi, are mare trecere, și astfel „maestrul de ceremonie“ mi-a indicat și locul de unde aș putea fotografia „mai ușor și mai bine“. Așa am ajuns în imediata apropiere a sălii de banchet, unde „miliardarii“sărbătoreau pe d-nul Titulescu. Masa banchetului era încărcată cu produsele artei culinare cele mai desăvârșite, încât îmi făcea impresia c-am sosit la începutul banchetului. De fapt însă, masa era pe sfârșite, iar eleganții comeseni nu mai dădeau atenție nici fripturilor așezate artistic pe tăvi de argint masiv, nici grămezilor de fructe în piramidă. Pe un podium, o orchestră bună executa ultimele noutăți muzicale, convorbirile și râsul argintiu al femeilor frumoase se contopeau cu sunetul cristalin al paharelor ciocnite. Spre a face impresia unui veritabil miliardar, am renunțat să mai gust din bunătățile de pe masă. Vecinii mei începură să se ridice de la masă, răspândindu-se prin numeroasele saloane ale clubului.

Puteam, în sfârșit, să admir toaletele de o eleganță extraordinară și de o distincție nebănuită, ale doamnelor. Domnii în frac, doamnele în toaletă de seară, și numai femei frumoase. Prin colțurile saloanelor, ele au format mici grupuri, din cari se auzea din când în când câte un râs argintiu, cea mai bună probă de bună dispoziție.

Descopăr într-un salonaș pe domnul Titulescu, care-mi face onoarea să mă recunoască și să stea câteva clipe de vorbă cu mine. Mă întreabă cum am izbutit să pătrund în sală... și-i explic. Fracul cel mai impecabil (London winter 1935) îmbracă perfect trupul de atlet al domnului prim-ministru Tătărescu.

Lângă o fereastră mare, într-o nișă, d. Savel Rădulescu discută. Unii dintre oaspeți se plimbă prin saloane, mobilate

cu un gust rafinat și împodobite ca palatele mahardjalelor. Omul de pe stradă vede asemenea decoruri numai în filme, unde marmura nu se poate deosebi de carton și aurul de poleială; aici însă, totul e veritabil.

Marchizul d'Ormesson stă de vorbă cu premierul nostru, și e atât de adâncit în conversație, încât nici nu observă flacăra magneziului, când reporterul fotograf îl prinde pe placă.

Într-un salonaș împodobit de flori, d-na Titulescu se întreține cu prietenele ei. Îi cer permisiunea s-o fotografiez și obțin cu acelaș prilej un autograf pe fotografia pe care am făcut-o, cu câțiva ani în urmă, la Geneva.

Dar după o oră, mi-am dat seama că sălile fastuoase și saloanele luxoase ale clubului miliardarilor începeau să mă plictisească. Nu mai aveam ce căuta aci. Și atunci am plecat. De la ușă am mai privit o dată șirul lung al încăperilor în care răsuna o muzică discretă și alintătoare, se auzeau râsete politicoase și conversații pe tonul nepăsător al fericirii, despre probleme de importanță mare. Căci a fi bogat nu înseamnă a fi scutit de grijile zilei, problemele lumii în care intrasem erau tot atât de grele ca și problema pâinii zilnice pentru noi, muritorii de rând, cu deosebire că acelea erau mai complexe.

E. S.

R. I. nr. 428, pag. 5

SGOMOT
SAU CE TREBUIE SĂ SUPORTE NERVII CETĂȚENILOR DIN CAPITALĂ

Piața Teatrului Național.

SGOMOT SAU CE TREBUIE SĂ SUPORTE NERVII CETĂȚENILOR DIN CAPITALĂ

Dorul celui din orașul mare de a trăi în liniștea de la țară, o poate înțelege numai cel care e forțat să locuiască într-o metropolă. Nu este numai zgomotul străzii, graba și pulsul circulației, cari supun nervii orășeanului la cele mai mari sforțări; nici lucrul în sala mașinilor zgomotoase sau veșnicul țăcănit al mașinii de scris nu este încă cel mai insuportabil. Când produci singur zgomotul, se pare că nu e atât de grav, dar ferească Dumnezeu dacă vecinului îi trece prin minte să-l producă; de exemplu, să fluiere sau să ciocănească; atunci te simți obligat să protestezi. Și pe lângă asta, se mai întâmplă mulțime de lucruri insuportabile: tic-tacul pendulei vecinului, de multe ori anumite zgomote produse în apartamentul alăturat, toate acestea te scot din sărite și te transpun într-un hal de nervi asemănător momentului în care te-a înțepat o albină. Neplăcerile încep de dimineață: cântatul cocoșului, la țară, o înlocuiește la oraș, zgomotul absorbitorului de praf, care cu o punctualitate de ceasornic, începe în fiecare

dimineață la ora opt, să urle în apartamentul alăturat. După zgomot îți poți da seama în care cameră se curăță covorul. Și în timpul cât luăm cafeaua cu lapte ne răsună acest zgomot în urechi. La periferie, absorbitorul este înlocuit de servitoarele, cari, cu noaptea în cap, încep să bată covoarele în curte, și imediat după asta încep haut-parleur-ele și gramofoanele. Bunele intenții pe cari le au aceste aparate, duc de multe ori la rezultate groaznice. Când ai adormit mai bine după masă, răsună vocea profundă de bas a unui conferențiar, care dezvoltă o teorie asupra castraveților acri; tocmai în toiul unei discuții interesante, se transmite la radio cel mai nou șlagăr al filmului sonor; culmea culmilor o atinge un aparat de radio mai puțin selectiv, care te lasă să distingi trei emisiuni în același timp; un conferențiar, unul care cântă Carioca și un al treilea, care ar vrea să-l interpreteze pe Beethoven. Lucrul de fiecare zi aduce cu sine o diversitate de zgomote care pot exaspera și pe omul cel mai calm. Agenții de cravate pot fi dați afară din birouri, dar zgomotul nu-l poate opri nici Geneva, nici Haga. Din stradă, pătrunde prin ferestre zgomotul mașinilor și tramvaiului; probabil că aproape toți avem ghinionul să avem biroul sau locuința în dreptul unei intersecții populate, astfel încât toate vehiculele se simt obligate să claxoneze, să bată din clopot etc. și n-ai ce face. Din stânga se aude țăcănitul mașinii de scris, în dreapta se bat tablouri pe pereți – probabil că există un joc de societate – care obligă să se târască dintr-un colț la altul al camerei dulapurile și paturile, producând un zgomot care-ți dă impresia că la marginea orașului răsună trompetele din Jericho. Și când cei din etajul superior fac curse prin casă sau se întrec la sărituri peste divan, lampa cea mare din salon se clatină ca de cutremur, și dacă mai e de modă veche, garniturile de cristal produc un zgomot insuportabil.

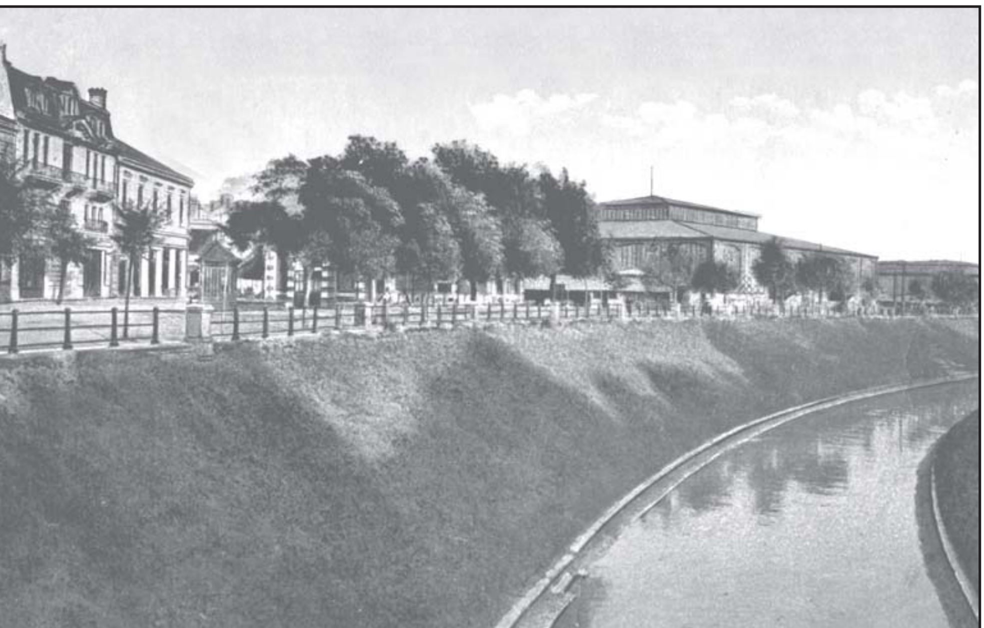
O activitate de opt ore pe zi, în asemenea condițiuni, cere apoi ca orășeanul să aibă liniște acasă. Dar în zadar. Cu pendula te poți obișnui, are un sunet melancolic și încet, pe care cu timpul nici nu-l mai auzi. Ea își arată valoarea abia atunci când se oprește. Dacă se întâmplă ca acest ceas să nu existe, atunci chiuveta din bucătărie este defectă și picuratul

monoton al apei te scoate din sărite. De multe ori, când în etajul de sus se umblă la apă, instalaţia produce un zgomot asurzitor, încât ai impresia că se dărâmă casa. În cele din urmă, mort de oboseală, te bagi în pat. Dar cine poate dormi când vecinul nu şi-a terminat încă plimbarea între fereastră şi uşă ? În dormitorul întunecat îţi poţi număra paşii şi poţi face exact socoteala când este la uşă, şi când la fereastră. Exasperat, iei o mătură şi baţi puternic în tavan. Acest limbaj nu prea cunoscut, este totuşi perfect înţeles de orăşeanul oropsit. Şi în cele din urmă, adoarme până când, dimineaţa, absorbitorul de praf îl deşteaptă fix la ora obişnuită.

R. I.

Nr. 432, pag. 12-13.

MAI EXISTĂ SCLAVI ÎN ROMÂNIA? FETE DE VÂNZARE

Hala Centrală.

MAI EXISTĂ SCLAVI ÎN ROMÂNIA? FETE DE VÂNZARE

Zilele trecute era mare hărmălaie în piața gării de Est. Vreo cincisprezece țigani nomazi, unii tineri, alții mai bătrâni, cu plete și bărbi mari, câteva țigănci zvăpăiate – grup în jurul căruia roiau un număr de danci aproape goi – se agitau, mutându-se din loc în loc, când pe un maidan, când pe treptele gării, când lângă peluza din mijlocul pieței. Vorbeau cu febrilitate, cu gesturi deșănțate, strigând și certându-se, când în țigănește, când în românește.

În cele din urmă, câțiva se prezentară la comisariatul gării, vorbind toți deodată și încercând să explice despre ce este vorba.

– „Nu înțeleg nimic !“ – le spuse comisarul, după ce-i ascultase cu oareșicare bunăvoință.

„Faceți un act… găsiți pe cineva să vi-l scrie și veniți apoi la mine“.

Țiganii, încântați de rezultatul intervenției lor, se adresară mai multot surtucari, de pe peron; dar nimeni nu le pricepea păsul.

– „Hai, că vă scriu eu !…“ – le-am spus, bănuind că e vorba despre ceva, care ar putea interesa pe un ziarist.

Lăieții primiră cu mulțumiri entuziaste și binecuvântări țigănești oferta mea spontană. Intrarăm cu zgomot mare, cu toții, într-o cârciumă.

„MI-AM VÂNDUT PE SORU-MEA“

– „Uite ce e, boierule… Mata scrie o declarație așa…“ – îmi spuse un țigan simpatic, în vârstă ca de 30 de ani, cu trăsături regulate, plete buclate până peste umeri, o barbă cârlionțată neagră ca pana corbului și un costum pitoresc de țigan nomad.

„Eu, subsemnatul Gheorghe Ștefan Avram, declar că am vândut pe soru-mea, Savina, pentru suma de 5.000 lei…“

Încercai să explic „romului“ că legile țării noastre nu îngăduie vânzarea unui om și că chiar dacă aș scrie așa ceva, învoiala între părți n-are nici o valoare, nefiind recunoscută de nici o autoritate oficială.

– „Apoi, fata se mărită…“ – spuse țiganul.

– „Și d-ta o vinzi ?“ – întrebai.

– „Nu. Eu vreau să-i împac“ (în urmă aflai că țiganul cel chipeș, care-mi dicta declarația, era vătaful“ șatrei).

– „Dar cine vinde fata ?“ – întrebai.

– „Noi suntem cu sălașul aci, în dosul Gării Obor“ – mă lămuri vătaful – „Fata o vinde Gheorghe Ștefan Avram, care face parte din alt sălaș, de la Bariera Vergului…“

– „Și cine o cumpără ?“

– „Eu, Ilie Mihai !“ – răspunse un moș bătrân, cu barba albă.

– „D-ta ești ginerele ?“ – întrebai mirat.

Țiganul începu să râdă:

– „Nu, boierule ! Cumpăr o mireasă pentru băiatul meu, Gogu Stănescu“.

– „Dar nu înțeleg ce drept are să o vândă frate-său ?“

– „Apoi tatăl Savinei e mort. Și de aia o vinde frat-su mai mare.“

– „Bine, omule – obiectai eu cu încăpățânare – dar nu se poate face un act de vânzare a unui om. Pe meleagurile astea

nu mai sunt robi. În România, nimeni n-are dreptul să vândă pe un semen al său“.

– „De ce te miri matale așa – mă întrerupse „vătaful“ – la boieri se cumpără ginerele; la noi e de vânzare mireasa… E mai drept așa, căci se plătesc cheltuielile ce a avut tatăl fetei cu creșterea ei: mâncare, haine…“

– „Apoi să vă fac un act așa…fără să pomenesc de vânzare… ca să se potrivească și cu ceea ce spun legile… și cu despăgubirea, la care crede că are drept fratele“.

– „Și mai scrie matale acolo că „dacă fuge Savina de la Gogu Stănescu, eu, Gh. A. Ștefan, răspund cu două pogoane de pământ, pe cari le am la bariera Vergului și mai dau despăgubire încă 5.000 de lei cheltuieli pentru „băutură“…“.

– „Adică pentru cheltuielile nunții ce voiți să faceți“ – spusei.

– „Mâncare și băutură“ – preciză romul.

SEMNAREA ACTULUI

În urmă, citii cu glas tare, actul cam încurcat, redactat de mine, pe care toți romii nuntași îl ascultară într-o tăcere solemnă, declarându-se perfect mulțumiți și aprobând diferite pasaje, mai ales acolo unde adăugasem de la mine câteva urări de bine „sănătate și noroc“, sau așa ceva. Vătaful Banciu Cuciuraru și bulibașa Mihai Cristache semnară apoi, ca martori, prin punere de deget pe o cruce de cerneală, pe care o făcusem în dreptul numelui lor.

Mai depuseră amprentele digitale pe act și alți doi romi mai bătrâni, tot în calitate de martori !

– „Acu e gata !“ – spuse vătaful.

– „Dar n-a semnat Gh. A. Ștefan, care primește banii“ – amintii eu.

– „Nu-i nevoie – declară vătaful – e de ajuns dacă semnează martorii“.

Am constatat cu surprindere, că țiganii din România mai păstrează aceste obiceiuri vechi moldovenești și muntenești, când o învoială nu era semnată de părțile contractante, ci numai de martori. La arhivele statului și prin arhivele particulare sunt

multe asemenea zapise, semnate numai de martori, prin punere de deget. Actul ce-mi ceruseră să-l redactez, ar fi fost un fel zapis de vânzare a unei roabe, după datinele din prima jumătate a veacului trecut, dacă l-aș fi ticluit întocmai așa cum îmi dictau țiganii.

M-au rugat să semnez și eu, ca martor și pisovnic pe învoiala scrisă de mine. Le-am făcut cheful. La urmă, după semnătura mea, a consimțit să pună degetul și fratele miresei, care urma să primească cei 5.000 de lei, fiind responsabil cu două pogoane de pământ, dacă fuge Savina.

Cu acest ciudat act – reieșit din colaborarea tuturor romilor – Ilie Mihai, tatăl mirelui, adică cel care dădea paralele, s-a prezentat la comisarul Gării de Est spre legalizare, însoțit de vătaf.

Bineînțeles că au fost dați afară cu mare alai.

Țiganii mai stăruiseră câtva timp, căutând să convingă pe comisar. Dar zadarnic.

Văzând că nu-i chip de făcut nimic, ieșiră cu toții pe scările gării, unde vătaful Banciu, cu pletele bătute de vânt, se așeză cu maiestate, ca un fel de voievod, pe treapta cea mai de sus. Alături de dânsul ședea un fel de adjutant. Ceilalți din jur ședeau toți în picioare.

Se ținea acum un sfat spre a se stabili dacă actul, astfel cum fusese redactat de subsemnatul, avea vreo valabilitate, fără legalizarea comisarului. După o discuție nu prea lungă, în limba țigănească, hotărâră că actul e bun. La un moment dat, unul dintre romi, care avea un fel de chimir de piele lat, la brâu, băgă mâna înăuntru, scoțând de acolo un teanc de hârtii monede de 500 și 1.000 de lei. Făcuse un gest larg, de senior bogat și mândru, aruncând cu nepăsare bancnotele pe treapta de piatră. Era acolo o avere !

Voise oare să mă epateze pe mine, sau acesta era gestul lui obișnuit ? Poate era vistiernicul șatrei stabilite în dosul Gării Obor și le arăta tovarășilor comoara. Fratele miresei făcu o obiecție în țigănește. Era nemilțumit.

– „Îți dau și bani de aur, dacă vrei“ – răspunse țiganul cu banii; scoțând apoi din chimir o pungă mai mică, de piele și numărând lui Adam cinci napoleoni de aur.

Țiganii au vanitatea de a avea monede de aur, pe cari le păstrează ca pe o comoară; ei socotesc un napoleon drept o mie de lei, deși la bursa oficială, aurul e cotat mai puțin.

CU CE PREȚ SE VÂND MIRESELE ?

– „Pentru d-ta cât a plătit bărbatuil dumitale ?“ - întrebai pe o țigancă frumușică și tânără, care ținea un copil în brațe.

– „Douăzeci de mii de lei. Dar unele fete de măritat se vând cu 25 sau chiar 30 de mii de lei, după cum sunt de frumoase sau de vrednice. Asta a fost una mai ieftină și s-a vândut numai cu 5.000 de lei“.

Între timp, țiganii tocmiră un automobil, și intrând câți putură înăuntru, plecară să aducă pe mireasă din satul Rodovan (Ilfov) unde mi se spunea că o ascundea mirele ei. Se și cununaseră, într-o noapte cu lună, sub bolta cerului albastru, pe când cânta o privighetoare, având de martori, la cununie, stelele cerului și glasul dragostei lor.

– „O să mergeți acum la Ofițerul stării civile ?“ – întrebai pe nuntași.

Fără să înțeleagă bine întrebarea și oarecum mirați de neștiința mea, îmi răspunseră:

– „Cum o veni mireasa și cu mirele, facem masă mare și te rugăm să ne mai faci cinste să poftești și d-ta, boierule“.

OBICEIURI ȚIGĂNEȘTI LA NUNTĂ

Spre a mă documenta mai bine, am căutat să văd și pe arhimandritul Calinic I. Popp Serboianu, autorul lucrării „Les Tsiganes“, apărută în franțuzește în ediția Payot. Acest călugăr-preot, cunoscând foarte bine viața țiganilor, mi-a dat următoarele interesante amănunte cu privire la căsătoriile țigănești.

Uneori sunt doi pretendenți la mâna unei fete. Atunci se apucă la bătaie în fața ei. Cel învins, chiar dacă este iubit, cade deodată în disgrație și fata preferă pe învingător.

Țigăncile se mărită de obicei foarte de tinere: uneori chiar la 9 sau la 10 ani, pe când soțul are numai 12 sau 13 ani. Între țigani se văd des bunice în vârstă de 30 ani.

În jurul Bucureștilor sunt o serie de șatre nomade, cari de treizeci de ani se mută din loc în loc, fără a se depărta prea mult de oraș. În genere, fata se supune voii părinților și pleacă cu tânărul din altă șatră, căruia îi este destinată de dânșii. Uneori copiii se logodesc de mici, după învoirea și chibzuiala bătrânilor; prețul fetei fiind fixat cu mulți ani înainte, ea este lăsată deocamdată în îngrijirea mamei ei, iar tatăl încasează o arvună. Fiind de față vătaful, a cărui autoritate este necontestată, tatăl se obligă să predea fata la timpul cuvenit.

Vătaful e în același timp și judecător, făcând „dreptate“ chiar pe marginea unui șanț, sau ori unde ar crede nimerit. El pronunță despăgubiri bănești pentru mireasa fugară sau fel de fel de alte amenzi, pe cari țiganii le plătesc fără nici o cârtire.

Disciplina și respectul autorității țigănești superioare e mult mai mare în sânul romilor, decât s-ar crede.

Dar vom mai reveni, pentru a vorbi despre rolul și ierarhia vătafilor, cari au mai multe ranguri, vătafii cei mari fiind foarte bogați, cu influență și relații importante în lumea civilă și chiar la autoritățile oficiale românești.

Alex. F. Mihail

R.I. nr. 433, pag. 15-17.

100 DE ANI
DE TEATRU BUCUREȘTEAN

Teatrul Național.

100 DE ANI DE TEATRU BUCUREȘTEAN

Teatrul bucureștean nu este chiar atât de bătrân. De-abia în anul trecut a împlinit o sută de ani. Sărbătorirea acestui centenar – de mare importanță pentru cultura românească – se face cu oarecare întârziere – aceasta din cauza doliului Curții noastre. Regele Carol, sprijinitor al culturii românești, a ținut să acorde Înaltu-I patronaj acestei festivități care dovedește că Țara noastră a început să aibe un trecut pe tărâmul cultural, cu atât mai mult cu cât – cum susține istoricul – „Teatrul a fost întâia scânteie ce a scăpărat pe cerul înegurat al țărilor române, precum fu și unul dintre învederatele semne ale redeșteptării noastre naționale".

PRIMA AUTORIZAȚIE TEATRALĂ

Când vorbesc despre teatrul românesc, mă gândesc la teatrul popular, a cărui importanță educativă a fost recunoscută din timpurile cele mai vechi. Faptul că unii boieri invitau în casele lor pe unii „comedianți", în special străini, împărtășindu-se ei și ai lor din „arta" aceasta între patru pereți, nu poate constitui un indiciu de început de teatru în București.

Prima autorizație de care pomeneștre istoria, dată unor actori – probabil mimi – pentru a se produce în București este datată 29 mai 1798, sub domnia lui Hangerli-Vodă, domn neomenos, împilator, dar nu lipsit de cultură. Pe vremea lui Vodă Caragea, un sas cu numele de Brody și-a instalat o panoramă în curțile caselor Banului Brâncoveanu, pe strada Academiei de astăzi.

TEATRUL DE LA CIȘMEAUA ROȘIE

Fiica mai mare a lui Caragea, domnița Ralu, este aceea care a organizat în București primele reprezentații de teatru, în limba greacă însă, punând să se construiască în cuprinsul palatului – calea Victoriei colț cu strada Berthelot – primul teatru bucureștean, numit „Teatrul de la Cișmeaua roșie“. Teatrul acesta, care nu era destinat poporului, avea 14 rânduri de bănci și era luminat cu lumânări de seu.

În anul 1818, a debutat aci trupa nemțească a lui Gherghy.

PRIMA PIESĂ JUCATĂ ÎN ROMÂNEȘTE

Prima manifestație – neizbutită însă – de teatru în limba românească, a fost în anul 1819, când un grup de tineri patrioți au reprezentat, într-o traducere care lăsa mult de dorit, „Ecuba“, cu Ion Eliade Rădulescu în rolul principal. Și tot în acest an, Alexandru Vodă Șuțu a înființat „Eforia teatrelor“ și… cenzura pieselor.

Din cauza războaielor rusești, nici o manifestație de teatru n-a avut loc în București, până la 1828, când a venit în țară trupa lui Kraiwig, care a jucat în limba germană.

BAZELE TEATRULUI ROMÂNESC

În anul 1827 a luat naștere, din inițiativa unor boieri iubitori de cultură – între ei erau I. Eliade Rădulescu și Dinicu Golescu – „Societatea literară“, care avea înscris în programuil său, între altele, „formarea unui teatru național“. Membrii acestei societăți au organizat chiar o serie de reprezentații în limba română, într-o sală a pitarului Andronache, de pe actuala stradă Const. Mille.

Rușii care stăpâneau Țara nu puteau admite aceste manifestații în limba românească și de aceea le-au pus capăt după scurt timp.

Și astfel, în anul 1833, în loc de teatru românesc, a venit în București o altă trupă străină, inaugurând teatrul Momolo, care era așezat unde este acuma strada Edgar Quinet.

Sămânța pentru crearea unui teatru național este aruncată și o parte din componenții „Societății literare“ au înființat, în anul 1833,

SOCIETATEA FILARMONICA

Principalii inițiatori – cari ar putea fi considerați adevărații ctitori ai teatrului românesc, sunt Ion Eliade, Ion Câmpineanu și profesorul și actorul grec C. Aristia.

Principalul scop al „Filarmonicii“ a fost crearea unei școli de „declamație și muzică vocală“, care trebuia să pregătească elemente dotate pentru teatrul românesc. Inaugurarea școlii s-a făcut la 15 ianuarie 1834, după ce prima gazetă românească – „Curierul românesc“ – a publicat, sub semnătura lui Eliad, scopul societății și programul de activitate, precum și un apel pentru sprijinirea bănească a „Filarmonicii“.

PRIMA REPREZENTAȚIE A „FILARMONICII“

După șapte luni de școală, în care timp elevii se exercitaseră în special la declamație și muzică vocală, a avut loc, în seara memorabilă de 29 august 1934, în fața unui public recoltat din toate categoriile sociale, în sala teatrului Momolo, primul „examen“ al școlii.

După ce Eliade a ținut o cuvântare – care a rămas în antologia românească – relevând rolul educativ al teatrului – importanța lui socială, artista Caliopi Caragiale, a cântat cavatina din opera „Piratul“ de Bellini, apoi s-a reprezentat piesa „Fanatismul“ sau „Mahomet Proorocul“. Reprezentația se pare că a avut un deosebit succes, căci Olănescu-Ascanio citează din „Curierul Românesc: „era cu neputință să descrie cineva patriotismul și naționalitatea (?) ce erau zugrăvite pe

fețele tuturora, entuziasmul și aplauzul cel mare la sfârșitul fiștecărui act…“

REALIZĂRILE „FILARMONICII“

Din aceeași inițiativă a apărut în 1835 „Gazeta Teatrului Național“ – cea dintâi gazetă de teatru românească, redactată de I. Eliade și Barbu Catargiu – care poate fi considerat ca primul cronicar dramatic român.

„Filarmonica“ progresa din toate punctele de vedere – își întocmise un reperetoriu compus din piese clasice franțuzești – iar veniturile ei sporeau, astfel că s-a putut cumpăra în 1836 locul unde se află acuma Teatrul Național, destinat construirii Teatrului Societății.

DIZOLVAREA SOCIETĂȚII

Dar lucrurile n-au mers bine prea multă vreme. Diplomația rusească lucra din răsputeri pentru dizolvarea acestei Societăți, a cărei activitate nu-i era pe plac.

Motivul dizolvării a fost găsit, în ziua când din sânul „Filarmonicii“ s-au emis, între altele, principiul „libertății tiparului“ și „egalitatea tuturor Românilor înaintea legilor“.

Printr-o intensă operă de corupție, consulul rus, baronul Ruckman, a compromis pe unii membri ai „Filarmonicii“, dezlănțuind neînțelegeri între ei. Momolo a primit ordin să nu mai închirieze sala reprezentațiilor românești și astfel, în 1835. „Filarmonica“ se dizolvă, nu fără însă a-și da roadele.

TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

În anul 1844, o parte din foștii elevi ai „Filarmonicii“ reprezintă vreo câteva piese în limba română, jucând și din Vasile Alecsandri și tot în acest an, cu sprijinul lui Eliade, guvernul începe clădirea Teatrului Național, care la început s-a numit „Teatrul cel Mare“.

Intervenind Revoluția, lucrările pentru clădirea Teatrului au fost întrerupte. Ele au fost reluate imediat ce lucrurile s-au potolit, modificându-se planurile inițiale, acest teatru urmând să fie destinat națiunii, poporului.

Ridicat după planurile arhitectului Hecht, el a fost inaugurat în anul 1852 cu piesa „Zoe“ sau „Un amor romanesc“, primele cuvinte fiind spuse de actorul Mincu, în prezența lui Vodă Știrbey. Primii concesionari ai „Teatrului cel Mare“ au fost Costache Karagiale și Ioan Wachmann.

În anul 1877, s-a înființat „Societatea dramatică“ și teatrul a căpătat denumirea de „Național“.

Așadar, iată roadele „Filarmonicii“, iată rolul jucat, pentru cultura românească, de Eliade, Câmpeanu și Aristia.

Radu Mina

R.I. nr. 434, pag. 6-7.

INTERESANTE RECONSTITUIRI CU PRILEJUL “LUNII BUCUREȘTIULUI”

Expoziția Universală (București) - 1906.

INTERESANTE RECONSTITUIRI CU PRILEJUL "LUNII BUCUREȘTIULUI"

Cum au fost Bucureștii acum 100 de ani. – Cum va fi în anul 2000.

Primarul general, d. Al. Donescu, din dragoste pentru Capitala țării, pe care astăzi o gospodărește, a ținut să stârnească interesul tuturora asupra acestui oraș, reînviindu-i trecutul și aruncând și o largă viziune asupra viitorului.

Expoziția de la Parcul Carol rezervă vizitatorului o admirabilă lecție de istorie. În primul pavilion, facem coborâșul anilor în plină epocă preistorică, trecând în revistă tot ce s-a scos la iveală de pe urma săpăturilor: arme și unelte de silex, obiecte de lut în formă conică, instrumente din epoca de piatră, ceea ce dovedește că Bucureștii au fost o așezare preistorică.

Ni se prezintă apoi orașul București așa cum era el la 1789.

Podul Mogoșoaiei, mărginit de o parte și de alta cu locuințe boierești ale Bălăcenilor, Cantacuzinilor, Crețuleștilor,

Văcăreștilor, Moruzilor. Podit cu grinzi și bârne, ne dăm seama cât pătimeau pe vremea rea bieții locuitori. Ploua de sus, în timp ce de jos câte o podină despironită azvârlea din băltoacele de dedesubt noroiul în carul țăranului ca și în rădvanul boieresc. Ce-a mai văzut acest pod spre sfârșitul sec. al XVIII-lea: ciumă, holeră, incendii, cutremure și oaspeți nepoftiți.

Anul 1789 aduce Bucureștilor pe Nemții cu coadă ai principelui de Coburg și pe Rușii lui Suvorov. Ce bătăi și păruieli se încingeau prin cârciumi și case între soldații celor doi comandanți.

Bariera orașului era atunci pe locul unde este astăzi Teatrul Național, la casele boierului Hierea Brezoianu, iar în locul Ateneului era livedea Văcăreștilor.

Podul Beilicului, cel care a văzut alaiuri și ceremonii de pomină – intrarea cu mare pompă a Domnilor, a Doamnelor și a beizadelelor, intrarea slăvitului firman împărătesc, a câte unui pașă de la Constantinopol, ori ambasador creștin care pleca la Constantinopol singur sau cu „madama“ Măriei Sale.

Toate acestea – ne spune istoricul – se făceau pe Podul Beilicului, pe care alergau toți creștinii să vadă, să se minuneze și apoi, cum e firea românului să râdă și să zeflemisească. Expoziția „Lunii Bucureștilor“ din Parcul Carol reînvie fidel acest trecut, cu mărețiile și durerile lui. Marea înfăptuire constă însă în reconstituirea unui cartier de acum o sută de ani, cu uliți întortocheate și clădiri așa cum erau pe vremea Regulamentului organic.

HANUL LUI MANUC

O curiozitate a Bucureștilor de odinioară o constituiau hanurile. Treceau ca număr peste patruzeci și zidurile masive, cu încăperi boltite și uși grele de stejar, dădeau impresia de cetățuie. Au trecut multe decenii de când au căzut la pământ, fie de pârjolul focului, de cutremur, ori pentru a face loc noii înfățișări a Bucureștilor.

Numele celor de seamă a rămas. Cine n-a auzit de vestitul han al lui Manuc ? Luna Bucureștilor, prin expoziția sa unică

până astăzi în acest gen, ni l-a reconstruit, ridicându-ni-l dinainte, icoană vie, nelipsit de pitorescul lui, prin care atrăgea oaspeții străini în trecere prin București.

Clădit în 1808, a avut epocă de glorie până în 1860 și povestea celui care i-a ridicat zidurile nu-i tocmai lipsită de interes

Un armean bogat, Manuc-bei, și-a dat seama ce izvor de bogăție e un han, unde negustorii se îmbulzesc pentru a-și deschide prăvălii, depozitându-și tot acolo mărfurile în tainițe boltite, cu uși întărite cu drugi uriași de fier.

Cum locurile vechii Curți Domnești se vânduseră și în picioare nu mai rămăseseră decât pușcăria și câteva ziduri ruinate oe malul Dâmboviței, pe acest loc și-a ridicat Manuc uriașul han cu etaj și două rânduri de pridvoare, cari împrejmuiau marele număr de încăperi. Continua mișcare și zarvă din curtea hanului atrăgea mulțimea de curioși, care căscau gura la mulțimea chervanelor, brașovencelor, butcilor și rădvanelor cari soseau și ieșeau pe marea poartă de stejar, construită să înfrunte anii și să servească ca o puternică apărare odată ce a fost închisă și zăvoarele au fost trase.

Au curs mulți bani aici, așa că nu-i de mirare să-l întâlnim mai târziu pe Manuc la Paris, locuind într-un somptuos palat și permițându-și un trai de cap încoronat. Dar socotelile lui cu Imperiul Otoman nu prea erau curate și Sultanul a cerut lui Napoleon I extrădarea armeanului.

Fouché l-a avertizat de primejdie pe Manuc, care a luat în grabă drumul Rusiei, unde n-a trăit mult, murind otrăvit de un servitor credincios.

La hanul lui Manuc ni se oferă surpriza să trăim noi, cei din anul 1935, câteva ore de plăcută încântare. Încăperile sunt reînviate cu mobilierul și rostul lor de atunci.

Ni se servesc mâncărurile din acea vreme, cu serviciu de masă aparținând epocii și personal îmbrăcat în costumele timpului. Trăim astfel o veridică icoană în trecut, legănați de cântecele vestitelor tarafuri de lăutari, a căror faimă a ajuns neștirbită până în zilele noastre.

ÎN CARTIERUL VECHI

Cu ajutorul actorilor de la Teatrul Național, a reînviat un cartier de acum o sută de ani, cu uliți strâmbe și întortochiate, în cari te pierdeai ca într-un labirint.

Obrazele scăpătate, cum se spunea în sec. XVIII celor săraci, locuiau căsuțe mici de lemn ori bordeie. Numai cei răsăriți aveau case lucrate în painte și vreo câțiva neguțători de vază locuiau în „case bolovănite“ ca boierii.Toate acestea ne sunt înfățișate în icoana credincioasă a vremii, căutând să se împlinească cel mai neînsemnat detaliu. Casa boierească e aidioma cum ne-o descrie Ion Ghica, cu ziduri ca de cetate, odăi mari, pivniți adânci și boltite. Privind la grinzile de o grosime uriașă, îți dai seama că la scheletul unei case mergea o bună parte dintr-o pădure seculară. Interiorul cu o sală mare la mijloc, cu odăi în dreapta și stânga și tinzi în cruci, prin care se puitea comunica cu celelalte părți ale edificiului, îți dă împresia de comoditate și belșug.

Înăuntrul odăilor sunt mese la mijloc cu jețuri sculptate, vopsite sau poleite, iar paturile lipite de perete, cu scânduri de brad, cu stâlpi galbeni de fag, sunt ticsite de saltele și perne, acoperite cu covoare de mătase ori împletite. Sobele sunt din olane lustruite, sprijinite de doi stâlpi și cu un capac de fier la vârf.

Nu lipsesc nici florile, podoaba caselor bogate ca și sărace: mușcata, busuiocul, siminocul, trandafirul, măghiranul, calomfirul, rosmarinul, vioreaua, laleaua, tămâioara, garoafa, zambila, avrămeasa, ruja și o mulțime altele cari transformau chiar cele mai umile căminuri în mici cuiburi de rai.

Reîntorcându-ne sptre trecut, cu acest prilej ne pătrundem de atmosfera de pur românism, împrospătându-ne sufletele de simplitate și curățenie, lăsând, bineînțeles, la o parte toate acele părți mărunte în război cu civilizația.

BUCUREȘTI ÎN ANUL 2000

Facem apoi saltul în expoziția din Parcul Carol la anul 2000. O machetă de 100 metri patrați arată înfățișarea Capitalei în viitor, când străzile prevăzute în planul de sistematizare

vor deveni realitate. Alăturat, sunt expuse machete ale proiectelor în curs de executare: o machetă a Târgului Moșilor, transformată în târg de mostre, o machetă a trecerii pe sub calea ferată la Mogoșoaia, o machetă a pieței Academiei, o machetă a bulevardului Brătianu, de la Școala de Război până la podul Șerban-Vodă.

Un șir de pavilioane expun înfăptuiri și proiecte ale serviciilor comunale.

Avem expoziția retrospectivă a corpului pompierilor, care își serbează anul acesta 100 de ani de la organizarea sa, evoluția poștei bucureștene de la primele începuturi cu poștalionul cu surugiu până la poșta de astăzi, poliția Capitalei cu toate fazele de organizare.

Unul din pavilioane este destinat sănătății orașului, serviciului sanitar și de asistență. Serviciul veterinar al expoziției expune întreaga organizație care se ocupă cu supravegherea alimentației orașului, abatorul, lăptăria comunală etc.

Evoluția tehnică a Capitalei e înfățișată prin muzeul tehnic al primăriei municipiului, organizat de Soc. de gaz și electrticitate. Ne dăm astfel seama cum se obține apa de băut a Capitalei, prezentându-ne în miniatură instalațiile de la Arcuda, unde apa intră în filtre plină de mâl și iese limpede ca cristalul.

Cele expuse mai sus constituiesc doar o mică părticică din ceea ce ni se prezintă la Parcul Carol. La fiecare pas, ochiul este încântat de imaginea conștiincioasă a trecutului, cât și cea a prezentului, pe care mulți n-au putința s-o cunoască cu de-amănuntul.

„Luna Bucureștilor“, marea înfăptuire a d-lui Alex. Donescu, e una din cele mai rodnice idei, care a avut darul să ne lege mai puternic de Capitală prin cunoștința trecutului, atragerea atenției asupra prezentului și larga viziune a viitorului.

R.I. nr. 434, pag. 18-19.

LUNA BUCUREȘTILOR

Expoziția Universală - Palatul Penitenciarelor.

LUNA BUCUREȘTILOR (I)

Expoziția din Parcul Carol, unică până acum în acest gen, trezește zi de zi un interes crescând. Cine n-are curiozitatea să trăiască o seară în „Cartierul vechi“, magistral reînviat. Pe străzile podite cu scânduri, picioarele se poticnesc ici-colo, dar ochiul rămâne vrăjit în fața trecutului realizat în locuințele, instituțiile și localurile comerciale de acum o sută de ani. Asistăm, cu acest prilej, și la o minunată punere în scenă, „Cartierul vechi“ cu viața lui de odinioară, fiind populat cu oameni în costumele epocii. Sunt închegate și întregi.

Într-un balcon, o fată de boier cântă de dor.

Are cosițe blonde și rochie albă de mătase cusută cu aur.

Trilurile ei duioase are cine să le asculte, căci pe dată se și adună jos, în stradă, un mănunchi de tineri. Ei răspund cântecului fetei și vocile lor grave ajung până la urechile boierului.

Acesta apare în balcon și începe să le tragă o aspră dojană, care se schimbă pe dată într-o invitație la petrecere, când își

dă seama de fețele simandicoase cari i-au făcut serenade fetei lui.

Și peste puțin, alaiul întreg pornește la Hanul lui Manuc, unde se încinge o petrecere de pomină, cu vin din belșug și strașnic taraf de lăutari.

Merită cu acest prilej, toate laudele d. Dumitrescu Bumbești, cunoscutul regizor de la Teatrul Național, care a animat cu atâta epocă. Alături de munca depusă de d-sa se cuvine să fie menționată cea a d-rei Wavylina, care a făcut machetele costumelor.

ORFELINATUL RADU-VODĂ

D. primar general Al. Donescu a ținut să arate vizitatorilor unul din orfelinatele model ale Capitalei.

Într-adevăr, e o surpriză pentru toți mica clădire cu vitrine, în dosul căreia vedem activitatea Institutului. Bucătăria, cu elevele pregătind diferite prăjituri, atelierul de călcătorie, expoziția de lucru de mână, artă decrativă și țesut. Nu știi pe ce să-ți oprești ochii în acest cuib al hărniciei și priceperii.

Pretutindeni e o îmbinare de cele mai dulci culori. În bucătărie predomină galbenul, în spălătorie și călcătorie culoarea bleu. Iar fetițele sunt înveșmântate în roz. Te uiți la figurile lor cari respiră sănătate și voie bună. D-na Cecilia Demetrescu, o bună pedagogă și o femeie de inimă, e în mijlocul fetițelor, orânduindu-le mișcările, stăvilind pe alocuri timiditatea micilor chelnărițe improvizate. E un tablou fermecător, care nu se șterge ușor din amintire.

O MANIFESTARE UNICĂ

Lumea vânătorească de pretutindeni are prilejul să admire cea mai frumoasă și complexă expoziție de acest gen, care a avut loc până acum.

Inițiativa Ministerului de agricultură, prin sârguința d-lui N. Săulescu, harnicul director general al Serviciului Vânătoriei, sprijinit de colaboratori ca d-nii inspectori H. Lehrer, secretarul expoziției, insp. Witting, col. Hoenig, Anton Pădureanu, Gh. Rusescu, ing. Ceaușu, insp. Vasiliu, prof. W. Knechtel, Ion

Cătuneanu, dr. L. Ureche precum și întreg comitetul de organizare, au dovedit cu prisosință că între vânători, spiritul de organizare și bunăvoință pot da rezultatele cele mai fericite.

Expoziția de vânătoare cuprinde patru secțiuni:

1. Secția vânatului în general.
2. Secția pescuitului, condusă de d. dr. George Vasiliu.
3. Secția ornitologică, condusă de d. Ion Cătuneanu.
4. Secția de boli ale vânatului, condusă de d-nii prof. W. Knechtel și dr. V. Ureche.

La secțiunea vânatului putem admira bogăția faunei noastre.

Cele două diorame minunat lucrate ne transportă în bogăția păsărilor din Delta Dunării și ne face să admirăm piscurile înalte ale Carpaților, peste care domnește cu atâta maiestate cerbul, căprioara, ursul.

Atenția ne este atrasă de splendidele trofee ale regretatului rege Fedrdinand și ale regelui Carol. Tot aici, atențiunea noastră se îndreaptă spre câteva fotografii de pioasă amintire, cu ocazia vizitei regelui Alexandru.

Frumusețea trofeelor este demn reprezentată prin cerbi și capre negre, cari dețin recorduri mondiale și ale României, ca acelea ale d-lor N. Săulescu, Stoichiță, Romul Popescu etc. Lincșii cu blana lor frumos punctată, vânați în Bucovina, porci mistreți, lupi enormi sunt piese cari explică suficient măreția fantastică a țării noastre.

În secția pescuitului în apele de munte, minunat alcătuită atât din punct de vedere estetic, cât și din punctul de vedere științific, ne poartă către podoaba râurilor de munte – păstrăvul. Aici este partea vie a expoziției. Păstrăvii americani și cei de munte prin frumusețea coloritului lor alcătuiesc punctul de atracție al vizitatorilor.

Diorama ce reprezintă viața în apele de munte minunat alcătuită de arh. A. Schmidt, instalația unei crescătorii de păstrăvi, bolile peștilor, planșele și graficele, completează

suficient această secțiune, alcătuită cu atâta competență de către d. dr. George Vasiliu.

În secția de Ornitologie și băli ale vânatului, ne sunt arătate bogăția păsărilor din România, precum și toate bolile ce le întâlnim la vânat. Prezența acestora este foarte utilă pentru vânători. Munca depusă de d-nii prof. W. Knechtel, Ion Cătuneanu și dr. Ureche arată cu prisosință înțelegerea în această ramură. Dar expoziția din Parcul Carol a Lunii Bucureștilor nu se rezumă aici. Mai sunt încă de văzut o mulțime de lucruri minunate și utile.

R.I. nr. 435, pag. 21.

LUNA BUCUREȘTILOR (II)

Un important punct de atracție al Expoziției din Parcul Carol e pavilionul Cadastrului. Ai aici ca într-un film o bogată serie de imagini a Bucureștilor de ieri și de astăzi. Ne putem da astfel seama de marele salt făcut de Capitala noastră.

Pe maidane pline cu scaieți acum un deceniu și cari serveau ca depozit de gunoaie, se ridică astăzi edificii mărețe, în interioarele cărora respiră confortul, îmbinat cu cea mai pură eleganță. Cine bănuia acum douăzeci de ani, traversând câmpul Elefterie, ce colț civilizat se va ridica pe paraginile fără zare de locuință. Contempli, surâzând, Calea Văcărești spre închisoare, în 1930. E un soi de șosea al cărei aspect mizer e indescriptibil. Gropi pline cu ochiuri de apă, hârtoape la fiecare pas, că te miri cum se încumeta omul să pornească la drum chiar cu cel mai primitiv mijloc de transport, căruța. Astăzi, larga șosea e asfaltată, curățenia ei ca în palmă, impresionând ochiul. Civilizându-se strada, și cetățenii au reușit pe alocuri să schimbe înfățișarea locuințelor,

modernismul cu stilul lui uniform, totuși atât de plăcut, făcându-și loc și pe aici.

Expoziția aceasta a concentrat în ea mărturia muncii depuse de edili, cari au lucrat metodic. Avem astfel drumul făcut pe Bd. Brătianu. În traseul pe care l-a urmat, cuiburi de mizerie și indolență au fost rase de la pământ. Ne crește inima de bucurie, văzând progresul înfăptuit. Trecând în revistă fotografiile din pavilionul Cadastrului, îți cunoști orașul, te pătrunzi de frumusețile lui, trăiești măreția largilor bulevarde care-ți deschid minunate perspective prin edificiile recent ridicate. Atât de mult s-a lucrat, încât vizitatorul din 1924 nu mai poate recunoaște o bună parte din oraș, înfățișarea lui fiind complet schimbată. Drumuri noi au fost tăiate, mărginite de edificii cu aristocratică alură. Frumoasele parcuri de vile sunt o încântare pentru ochi. Răsărite ca prin farmec pe câmpii pline de buruieni, ele sunt o pildă de avântul pe care ni-l putem lua de acum înainte.

Comisarul general al expoziției, d. M. Dragomirescu, n-a trecut nimic cu vederea. – Frumoasele noastre biserici le aveam înainte – biserica Domnița Bălașa, biserica Sf.-tul Spiridon, biserica Zlătari etc. și o mulțime de edificii importante, dând ca completare ceea ce a fost în locul lor în secolul trecut. De pildă, unde este astăzi Banca Națională, era Hanul lui Șerban Cantacuzino, acel vestit loc de magazii de marfă depozitate în deplină siguranță de către negustori. Curtea largă cât un câmp o avem în fața noastră, loc pentru chervanale și brașovencile cari intrau pe porțile ca de cetate ticsite cu lucruri de preț.

Pictorul Carol Satmary ne-a lăsat o serie de fotografii luate din Turnul Colței. Ele ne arată icoana Bucureștilor în 1860. Grădinile predomină, copaci înalți umbrind acoperișurile, dominate de turlele mulțimii de biserici. Colecția aceasta de fotografii, document unic, ne deschide viziunea vremurilor de dibuială spre țelul pe care astăzi suntem pe cale să-l înfăptuim, făcând din București un oraș înrudit cu marele metropole occidentale. Într-o serie de nișe, o mână de artist, d. arh. Octavian Doicescu, a reînviat vechii București, dând

cea mai veridică icoană a realității. Avem astfel vestitul Han al lui Manuc, care constituia o curiozitate pentru străinii veniți să ne viziteze Capitala în prima jumătate a secolului trecut.

Artistul ne-a mai dăruit imaginea bisericii Sfântul Gheorghe Vechi cuprinsă de flăcări (1847). Focul mistuiește în încolăciri de șerpi întreg acoperișul, sfidând slaba încercare a pompierilor de a stăvili oprăpădul.

Mai avem apoi mulțumirea de a admira în aceste nișe „Intrare în București, curtea arsă din 1800, pe malurile Colentinei în 1869 și aspecte din vechiul București. Bucureștii suburbani de astăzi nu-i uitat nici el. Tot ce s-a înfăptuit în Dudești-Cioplea, Colentina, Bucureștii-Noi ne este înfățișat în fotografie. Valul de modernism a pătruns puternic și aci. Lângă căsuța joasă cu ograda noroioasă se ridică cârciuma restaurant, a cărei arhitectură e aidoma cu cea a edificiului din plin centru de Capitală. Frumosul loc de repaus Snagov, ne este înfățișat în starea actuală și cea de acum câțiva ani, când pe minunatul lac nu se aflau decât câteva bărci primitive la îndemâna celor cari voiau să se scalde în lac.

Dar câte altele scapă ochiului fugar, care vrea să cuprindă totul dintr-o dată.

O sală este rezervată întocmirilor de locuințe ale celor dintâi locuitori de pe malurile Dâmboviței, cu 2500 ani înainte de era creștină. Sub coliba întunecoasă, cu acoperiș de trestie, nu aveau decât focul cu unelte în jurul lui și câteva vase mari prin colțuri. Ca paralelă în fața acestei hrube, avem un cămin modern confortabil, pătruns de mult bun gust.

Alăturată de prima colibă, avem o locuință din 1900 a Cr. Progresul a intervenit printr-un trunchi de copac care din mijlocul casei susține acoperișul. Jos, la bază, e lipit cu pământ. Mai avem locuințe din 1600 înainte de Hristos și veacul III d. Hr. Aici deja a intervenit o umbră de progres în cuptorul uriaș, care cuprinde aproape în întregime încăperea, prichiciul lui fiind, se vede, de mare utilitate.

Încăperile din fața lor, salonașul Biedermayer, camera turcească și dormitorul sec. XVIII arată saltul făcut.

Mulțimea vizitatorilor, când pășește în afară pragul pavilionului cadastrului, pleacă cu un interesant bagaj de cunoștințe, prețuind acum mai mult Bucureștii, asupra căruia privirile i-au fost atât de metodic îndreptate. D. primar Al. Donescu și d. comisar general M. Dragomirescu, își culeg aici partea de recunoștință pentru opera înfăptuită.

R.I. nr. 436, pag. 21.

LUNA BUCUREȘTILOR (III)

Din colțurile depărtate ale țării sosesc scrisori de la cei cari n-au putința să se deplaseze până-n Capitală, cu toate înlesnirile de călătorie. Rugăm călduros – ne spun ei – să ne treceți în revistă tot ce cuprinde expoziția din Parcul Carol, ca să avem măcar idee de lucrurile interesante adunate la un loc de organizatori. Trebuie să mărturisesc că sarcina aceasta nu-i ușoară. Expoziția din Parcul Carol cuprinde bogății mult interesante, pe cari condeiul nu le poate așterne din fugă. O mână de organizatori, arhitecți talentați și artiști de seamă au reușit să aducă la îndeplinire o operă necunoscută Bucureștilor. Cum intri în expoziție, pe partea dreaptă, primul pavilion e al serviciului de cadastru al primăriei municipiului.

Avem aici, în prima sală, zece diorame, reprezentând colțuri și aspecte din București de pe la jumătatea veacului trecut, după stampe și unele schițe ale pictorului italian Preziozzi. Ni se oferă astfel vederea generală a Bucureștilor la 1849; o stradă la 1840; Busericile Bucur și Radu-Vodă la 1868; pod pe Bucureștioara la 1869 – curtea arsă 1800 – scăldătoare la

Colentina cu vedere spre oraș, 1865; biserica Sf,. Gheorghe Nou în flăcări, 1847; târg în Bucureștii Vechi; Hala Ghica la 1868; Hanul lui Manuc, 1860.

O altă sală cuprinde trei mari machete înfățișând Bucureștii preistoric, Bucureștii la 1800 și Bucureștii după aplicarea planului de sistematizare. Pe această machetă se pot urmări toate modificările ce se vor aduce arterelor și piețelor de mâine. În sala din stânga, avem evoluția locuinței din epoca mai nouă a pietrei, 2500 a Chr., până în epoca romană, 300 d. Chr. În aceste locuințe sunt expuse obiectele găsite în cuprinsul lor în urma săpăturilor întreprinse de d. Dinu Rosetti, directorul muzeului municipal.

Capitala României în cifre o avem în pavilionul direcției financiare a municipiului. Ne putem face astfel o idee de veniturile și cheltuielile, impozitele pe cap de locuitor, evoluția bugetelor comunale și comparația cu bugetele celorlalte state.

În pavilionul frumos amenajat, toate aceste cifre sunt urmărite cu un deosebit interes de mulțimea vizitatorilor.

MUZEUL TEATRULUI NAȚIONAL

El cuprinde tot ce a rămas în cursul unui veac de la primele încercări până în zilele noastre – afișe, costume, fotografii etc. E un muzeu interesant, care oprește multă vreme pașii vizitatorului.

CARTIERUL VECHI

S-a scris mult despre acest cartier vechi, icoană prețioasă a trecutului. În capul lui se află Turnul Colței, ridicat de Spătarul Mihai Cantacuzino cu ajutorul soldaților lui Carol XII, cari pribegeau prin țara noastră după bătălia de la Poltava.

Hanul lui Manuc e deasemenea reconstituit după stampele timpului. Hanul e animat de culoarea epocii și în el vizitatorul găsește atmosfera hanului de odinioară, cu traiul plin de belșug de atunci. Avem, printre construcții, biserica Sf. Gheorghe Nou clădită de Const. Brâncoveanu, o casă cu cerdac, o casă cu două balcoane, o bragagerie, o cofetărie, o cafenea. O culă cu librărie, lumânărie.

Toate cele de mai sus sunt o enumerare stearpă, care poate continua acoperind coli nesfârşite de hârtie, aşa că e supărător să înşiri toate la rând, ca într-un ghid. Expoziţia din Parcul Carol cuprinde bogăţii, documente rare în obiecte, stampe păstrate cu pioşenie de iubitorii trecutului neamului nostru.

Pavilionul pompierilor, poştei şi poliţiei, opreşte multă vreme paşii vizitatorilor. Avem aici, de la primele obiecte de stins focul, până la ultimele invenţii din zilele noastre. Avem primii pompieri în costumele epocii până la cei de astăzi.

În uriaşa sală rezervată poliţiei, avem scene cu cele dintâi metode de constrângere a răufăcătorilor; în loc de lanţurile de astăzi, mâinile şi picioarele delicvenţilor fiind ţintuite în nişte bucăţi de lemne. Pitorescul sălii îl constituie însă varietatea costumelor, cât şi seria bogată de tablouri cari dau o icoană veridică a trecutului acestei instituţii. Trec pe la „Librărie", unde vizitatorul găseşte cu o reducere de 20% cărţi asupra trecutului Bucureştilor, mai sunt încă multe lucruri importante de văzut.

Pavilionul aviaţiei cu istoricul aviaţiei româneşti, pavilionul Serviciului Sanitar, unde se poate vedea întreaga problemă a alimentaţiei Capitalei, cu avantajele şi dezavantajele ei.

Pavilionul Uzinelor Comunale având o vastă expoziţie care cuprinde istoricul canalizării Bucureştilor, al instalaţiilor de apă, tracţiunii mecanice şi al electricităţii. Iei cunoştinţă cu reţeaua de fire, ţevi şi canale aflătoare sub terenul oraşului. Totodată, ne arată modul cum funcţionează aceste uzine, care e filiera prin care trece apa până ajunge în robinet şi lumina electrică până ajunge la bec. Afară de cele expuse mai sus, avem expoziţia de vânătoare, care cuprinde bogăţia faunistică a ţării noastre, de la împărăţia păsărilor din Delta Dunării până la piscurile înalte ale Carpaţilor, unde domneşte vulturul.

Ori câte sacrificii ar fi făcute, este prea puţin faţă de ceea ce ea oferă, deschizându-ne ochii asupra multor lucruri pe lângă cari am trecut nepăsători, căpătând în acelaşi timp un bogat bagaj de cunoştinţe. Iniţiatorul ei, d. Al. Donescu şi preţioşii d-sale colaboratori merită toate laudele.

R. I. nr. 437, pag. 22.

REPUBLICA ȚIGĂNEASCĂ DE LA FÂNTÂNELE

Parcul Carol.

REPUBLICA ȚIGĂNEASCĂ DE LA FÂNTÂNELE

Dacă întrebi pe cineva care sunt cele mai mici state din Europa, îți va înșira pe rând: principatul de Lichtenstein, care stă ca o bijiterie în cutiuța sa de munți verzi și care atrage pe speculatori, ca și pe turiști; principatul de Monaco, paradisul căutătorilor de noroc; mica republică San-Marino, un bibelou rămas din Evul Mediu și cuprins în cadrul de fier al Italiei fasciste, Andorra, mica republică din Pirinei și alte câteva fărâmituri de țară, de același fel, care mai dăinuiesc în Europa de astăzi. Dar nici măcar Românii nu vor ști că și în țara noastră se găsește o republică de țigani, care sub numele de „Fântânele“ e demnă de o comedie de Musset, și se găsește numai la 50 kilometri depărtare de București. E un sat și numără cam 300 de fumuri – trei sute de fumuri, este un fel de a spune, căci foarte rare ori, pe coșurile șubrede și înnegrite ale bordeielor din acest sat vezi ieșind fum. Satul acesta n-are nici școală, nici biserică, și nici chiar cimitir. Nu există în sat nici brutar, nici cizmar, nici dulgher. În ciuda oricărei legi

economice, în ceea ce privește împărțirea muncii, toți locuitorii bărbați ai acestei comunități, au aceeași meserie: cea de muzicant, cu tot felul de variante. Ogoarele – din moși strămoși – sunt părăginite, nici o vită, nici un animal nu rătăcește în jurul Fântânelelor; nici vacă, nici capră, nici porc. La ferestrele colibelor nici o perdea, iar pe vatră nici o oală întreagă. O murdărie pitorească și sărăcie lucie în tot acest sat, în schimb însă nu există nici o casă în care să nu se afle cel puțin un instrument de muzică. Specimenele cele mai curioase le întâlnești aci. De la țimbalul strident până la mandolina mângâietoare, de la flautul care nu prețuiește nici doi bani, până la vioara care înseamnă o avere.

Șase zile din șapte, această republică muziciană rămâne o republică feminină. Vineri de dimineață, toți locuitorii masculi pleacă: ca unul singur, țiganii părăsesc satul lor, spre a se răspândi pretutindeni, până-n București. Vreme de o săptămână, ei se străduiesc să alunge grijile și necazurile unui public care nu știe să reziste la ritmul lor îndrăcit și apoi miercuri seara se înapoiază cu tot câștigul, spre a se odihni – așa cum a poruncit Domnul – în a șaptea zi, sub acoperișul lor sărăcăcios. De altfel și odihna e de un fel curios, pentru că își petrec ziua întreagă cântând pentru plăcerea lor, sau căutând să găsească o muzică și mai frenetică decât aceea pe care o execută de obicei. Ei sunt gata să cânte la orice prilej.

Această republică țigănească nu știe nici de constituție, nici de lege și totuși își trăiește viața. Vătaful, conducătorul lor, un bătrân de 92 de ani, împreună cu alți câțiva bătrâni ai satului – care alcătuiesc un fel de senat – hotărăște legea și dă sentințe fără drept de apel, conform unor tradiții milenare, tradiții păstrate din tată-n fiu – fără texte scrise, bineînțeles – și care se pierd în negura vremurilor. Chiar aceste sentințe se pronunță tot în sunetul muzicii care întovărășește toate actele vieții publice și private din Fântânele. Căci țiganii de aci trăiesc cu muzică, se ceartă și se împacă cu muzică, și tot cu muzică mor. Într-adevăr, când un locuitor din Fântânele intră în agonie, toată șatra se adună la căpătâiul său spre a-i mângâia ultimele

clipe cu melopee potrivite și să-l întovărășească în melodii pe calea veșniciei.

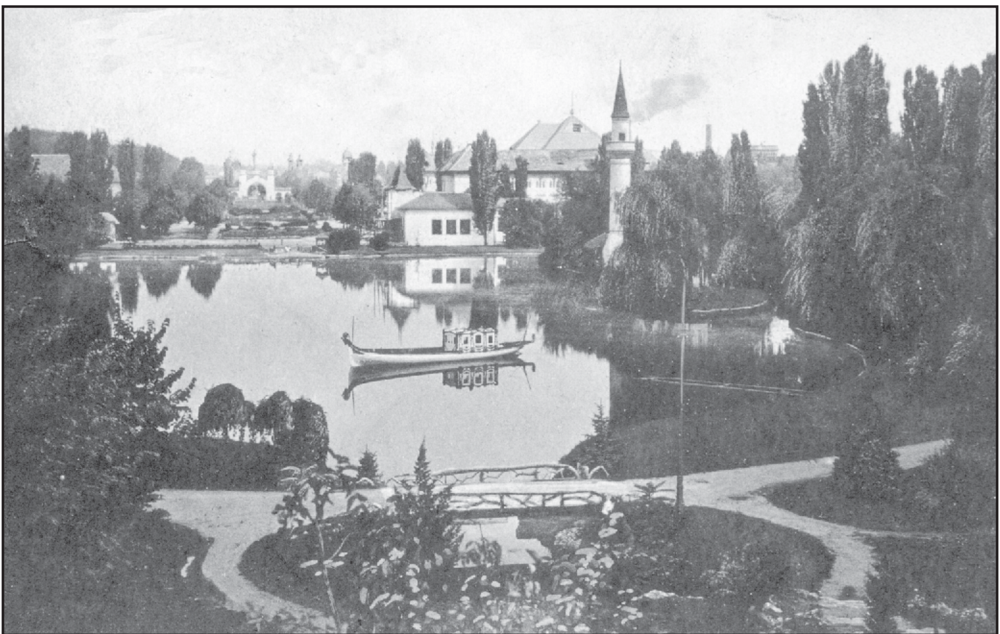
Joia – care e duminica țiganilor din Fântânele – îi poți găsi pe toți în sat – ei, fiindcă trăiesc mult pe la orașe, numesc și Fântânelele orașul lor – rași proaspăt și îmbrăcați cu hainele lor de sărbătoare, așa cum se înfățișează seara prin restaurantele elegante din București, din Ploiești și din celelalte locuri pe unde ajung. Mândri, ei umblă forfota pe singura șosea păcătoasă din acest sat. Ca să fie văzuți și să se laude cu isprăvile de peste săptămână.

Însă acești muzicanți minunați, care de altfel nu cunosc nici o iotă din cea mai simplă partitură muzicală, de îndată ce se însuflețesc și vor să-și exprime vreun sentiment, iau, fie vioara, fie chitara și scot sunete de multe ori neasemuite, pentru că muzica e pentru dânșii o expresie și mai firească decât vorba.

L.

R.I. nr. 445, pag. 18.

BUCUREȘTII CARI SE DUC

Parcul Carol. Vedere generală.

BUCUREȘTII CARI SE DUC

Bătrîna stradă a Colții, una din cele mai importante ale vechiului București, își trăiește ultimele zile.

Partea ei nordică, spre str. Clemența, a fost desființată cu prilejul croirii primei părți a Bulevardului Brătianu, care prin lărgimea lui, prin block-hausurile impunătoare și recenta ptrelungire, e menit să devină artera principală a Bucureștilor moderni.

Vestita stradă a Colței a fost osândită definitiv, fără nici un drept de recurs. Târnăcoapele cad nemiloase peste ultimele clădiri, rămase pe mica porțiune dintre spitalul Colței și biserica Sf. Gheorghe. Casele bătrânești privesc cu jale și neputincioase, cum li se smulg din țâțâni ușile și ferestrele.

Dispare un trecut glorios. Numele „uliței Colții“ e menit să fie uitat, poate mai repede decât credem. Fiind aruncat în grămada străzilor vechiului București, despre care se va pomeni doar prin cronici.

S.ar putea povesti atâtea despre Mânăstirea Colței, despre școala bucureșteană de slavonește și românește, care a contimuat fără întrerupere, în tot decursul secolului al XVIII-lea; despre spitalul, chiliile pentru săraci și odăile pentru odihna străinilor, ridicate de Mihail Spătarul, ajutat de fericitul întru pomenire Radu Colțea; Despre vestitul turn al Colții, apucat de mulți bucureșteni, ce mai trăiesc, turn reclădit în Parcul Carol, după modelul auitentic, pe jumătate dărânat, astfel cum ni l-a lăsat cutremurul grozav de la 14 octombrie 1802.

INFORMAȚIILE UNUI ARHIMANDRIT BĂTRÂN

Un venerabil arhimandrit, actualmente la o mânăstire din jud. Argeș, popvestește unele amintiri ale sale, despre trecutul Bucureștilor, că „cele ce-au fost vechi, s-au dus și nu ne vom întâlni niciodată cu dânsele. – Iar ceea ce vedem azi, sunt de multe ori împrumuturi străine, depărtate de firea românului, zicându-se „civilizație“, dar fiind cele mai destrănălate și urâte moravuri și stricăciuni lumești“.

Cu acest prilej, bătrânul prelat ne-a încredințat și o carte rară despre trecutul Capitalei, scrisă acum o jumătate de secol de către Colonelul Pappasoglu, strănepotul lui Const. Slătineanu, care pe la 1648 a fost poreclit de turci Pappazuglu, adică „foarte pios“,

CRONICARII VECHI

Odinioară, strămoșii noștri, mai ales preoții și grămăticii vlădicilor, aveau obiceiul să însemne evenimentele mai importante, de norocire sau nenorocire, ce se întâmplau prin orașe sau prin țară. Ei făceau aceste însemnări pe scoarțele cărților bisericești și ale diferitelor alte cărți și terfeloage.

S-a întâmplat ca în familia veche a lui Pappasoglu să se adune muilte asemenea prețioase cărți bisericești, condici și documente. „Peste toate aceste descrieri – spune autorul cărții pomenite mai sus – am adăugat cele văzute în Capitală de părintele meu, care-a murit în etate de 90 ani…“

Pentru a lămuri paginile trecutului adăugăm – la rândul nostru – cele aflate de la „Bunicul Bucureștilor“, vorbărețul Moș Toma, din prelungirea Griviței, precum și cele ce-a mai ajuns, la știința noastră pe alte căi, din cercetăările personale făcute pe ulițele vechi ale Bucureștilor, precum și din convorbiri avute cu diferiți moșnegi.

Ulița Colții a avut ...pentru negoțul bucureștean în Târgu-din-........

.....ca și vaporul minunat al lui Assan (de la care a rămas până azi numele a trei străzi de prin partea locului: strada „Vaporul lui Assan“), toate aceste vehicule erau aduse întâi la Carvansaraua domnească pentru vămuire.

După cum ne spune V. A. Ureche – citat de Gion – Carvansaraua, înainte de 1778, era vagabondă, mutându-se din loc în loc, pe diferite maidane dimprejurul Târgului-de-Sus și Târgului-din-Năuntru.Egumenul de la Colțea, om deștept, avea pe acedea vreme un maidan, destul de întins, pe locul ocupat azi de aripa dreaptă a Spitalului, cam pe unde e expoziția de fructe...maidan care se întindea, poate, și dincolo de Bulevardul ce-a fost croit după războiul din 1877. Egumenul a clădit acolo niște odăi, pe cvari le-a închiriat Marelui Vameș, care-a hotărât ca din acel moment, carvansaraua să nu se mai stzrămute mereu pe toate maidanele, ci să rămână aci stabilă, unde-și rânduiseră și slujbașii condicile lor, prin rafturile din odăile egumenului.

De la Carvansaraua din strada Colții, carele cu mărfuri erau aduse la Hanul Sfântului Gheorghe Nou, unde toptangiul – boier mare față de cei cari vindeau cu paralâcul – dădea sfoară în târg că în cutare și în cutare zi se vor desface lăzile cu marfă, aduse de pe maidanul Carvansaralei, după vămuirea lor. Era atunci o adevărată bursă în jurul carelor. Toptangiul, cu catastiful în mână, era înconjurat de negustorii cei mici. Se vindea marfa cu prețul pe care-l hotăra el, toptangiul, după învoiala ce făcuse cu ceilalți toptangii, pentru care-și dedeseră și zapise la mână unii altora. Un adevărat cartel ! – după cum observă Gion, în „Istoria Bucureștilor“. De crâcnea negustorașul și zicea că e cam scump, toptangiul nu-i mai

dădea deloc marfă, ba-l „făcea mojic, ori budală“ (cuvânt de origine turceasacă – prostănac sau năuc).

După asta, vechiul angrosist își muta pana de gâscă în călimara de la brâu, fără să-i pese de văicărelile și rugăminţile celor refuzaţi sde dânsul și scria lăzile pe numele altor negustori, grav și impasibil, ca un judecător de la Divanul Sultanului.

BĂLŢILE BUCUREȘTENE

Bătrânii spun că în vremea veche, Bucureștii erau plini de fel de fel de bălţi mocirloase, unele făcute de capricioasa Dâmboviţă, care-și muta cursul din loc în loc – precum și de gârla dispărută Bucurescioara, sau de murdarul pârâu Colentina. Prin secolul XVIII-lea, una din aceste bălţi era pe lângă Carvansaraua din str. Colţii și se numea „Lacul Suţului“ sau „Balta de la Carvansara“.

Gârliţa Bucurescioara, atât de iubită de săpunarii, măcelarii și pescarii veacurilor trecute, izvora din „lacul Icoanei“, trecea pe lângă actualul Spital Colţea, spre a forma balta arătată mai sus, și apoi se despărţea în două: o parte o lua spre „podul Târgului-de-afară, pe lângă Hotelul Londra de azi. Cealaltă ramură curgea spre sud-vest, de prin Târgul Cucului, trecea pe lângă o moară de apă, vestită pe vremuri și cobora apoi prin Bărăţie și Bazaca, spre Dâmboviţa.

Balta era înconjurată cu trestii și sălcii. Aproape de dânsa – cam în coasta grădinii Sf. Gheorghe de azi – se făcea târgul sau piaţa. Acolo se vindeau rogojine, osii și spiţe de roate; iar pe de lături se înșirau scaunele de pescării, măcelării, precum și tarabe cu manufacturi.

Din sălcii, bucureștenii auzeau în fiecare primăvară, cântecul cucului – până pe la 1800. De aci numele „Târgul Cucului“.

STRĂZILE BĂRĂŢIA, BAZACA ȘI ȘEPCARI

Vechile uliţe Bărăţia și pitoreasca Bazaca sunt azi deasemeni sortite pieirii cu prilejul prelungirii Bulevardului Brătianu.

Prin Bazaca trecea odinioară – după cum am arătat mai sus – gârlița Bucureștioara, spre a se arunca în Dâmbovița, râu carpatin care-și croise albia neregulată în spatele Hanului Manuk, ale cărui ziduri bătrâne, aproape nemodificate, alcătuiesc – în zilele noastre - „Hotelul Dacia“, din str. Carol, fosta uliță franțuzească.

Chiar în dosul lor, curgea Dâmbovița, cu maluri noroioase, pe unde acum sunt străzi pavate și prăvălii multe. Albia ei a fost mutată și canalizată, după 1877, fiind tăiată în apropiere de biserica Brâncoveanu, unde o știm cu toții. O vor căuta însă zadarnic strănepoții noștri, căci a fost înmormântată, și ea acum, sub stratul de beton, recent turnat, planșeu care a unit și nivelat ambele splaiuri ale gârlei.

Talazurile râului au dispărut pe vecie, parcă înghițite în fundul pământului.

Faimosul râu Dâmbovița, „cu apă dulce“ atât de căutată de bucureșteni, e menită să fie acoperită în întregime și uitată ca și Bucureștioara. Va dispărea probabil din vorbirea curentă și denumirea ce s-a dat orașului nostru: „Cetatea Dâmboviței“ ! Căci această poreclă nu mai are rost…

În săpăturile ce s-au făcut prin 1896, prin strada Decebal, s-a dat la o adâncime de câțiva metri, de patul unui râu. Arheologii susțin că este albia vechii Bucurescioare, zidită în canal subteran, despre care am pomenit mai sus.

O altă uliță bătrână, care va fi cu totul înghițită, cu ocazia prelungirii Bulevardului Brătianu, este strada Șepcari, al cărei nume rămâne să fie căutat pe viitor, pe filele îngălbenite ale vreunei cărți unde se va vorbi de ulița boiangiilor, de Ulița Saidăcarilor, de Ulița Bărbierilor…

DE UNDE VINE DENUMIREA BĂRĂȚIE

Papazoglu ne spune că Bărăția, sau biserica creștinilor de rit catolic, a fost fondată de un italian, anume Delcioaro, pe vremea lui Ștefan-Vodă Cantacuzino, cu berat de la poarta otomană, și de aceea i s-a pus numele de „Bărăție“, adică încuviințată cu hrisov…

Brâncoveanu înconjurase întreaga curte domnească cu ziduri de bolovani și cărămidă.

În ulița bărbierilor, care se afla mai sus de casele Băraților – barat înseamnă pe ungurește „prieten“ sau „călugăr“ – (nu s-o fi trăgând numele bisericii de aici ?) – în Ulița bărbierilor se afla un turn ca de cetate. Era acolo și un puț renumit, căruia bucureștenii îi ziceau „Puțul Turnului“.

În ulița baraților erau și grajdurile domnești.

Documentele pomenesc despre mahalaua „Sf. Gheorghe-vechi, de la 1632 încoace, și ne spun că în acea mahala erau cuprinse: Ulicioara Căldărarilor, Ulița de la casele Băraților, care e totuna cu „ulița unde se frânge fierul“, ulița Boiangiilor, a Lăcătușilor, care mai purta numele de „ulița din dosul Casei Băraților“; ulița Bărbierilor; a Mărgelarilor; a Abagiilor, a Săidăcarilor meșteri argintari, cari brodau cu fireturi odoarele bisericești.

Pe partea de loc dintre Covaci și str. Șepcari, era o grădină mare, frumoasă, făcută după gustul unui italian și în care Brâncoveanu construise un chioșc somptuos, pentru a mânca acolo și a se odihni, în timpul verii, în mijlocul mirosului a felurite flori, cari în spalier, erau orânduite de jur împrejur, după cum scrie Delchiaro în „Le moderne revoluzioni della Vallachia“.

COLINA CIRȚII

Din strada Decebal, când priveai în vale spre Dâmbovița, dădeai de o colină mai înaltă decât toate dealurile bucureștene de azi și pe care era așezată Curtea domnească, cam, pe locul unde azi e piața de flori.

Porțiunea Căii Moșilor de azi, cuprinsă între piața Sf. Anton și Sf. Vineri era ocupată de locurile de jos ale Curții domnești – după cum confirmă Gion – și de Pușcăria Domnească. Gardul Viei Domnești suia spre strada Patria, iar mai sus, spre nord și est, adică spre Sf. Gheorghe-Vechi și Bărăția de mai târziu, erau „zidurile de apărare ale vechii curți“, precum și turnul, cu puțul alăturea, de care am mai vorbit.

Pușcăria Domnească se înălța dârză și întunecoasă, pe locul unde suia ulița Rahtivanului, azi str. Patria.

Între toate aceste drumuri se împleteau alte ulicioare răsucite, strâmbe și strâmte ca „de trei oameni“, sau ca „de patru oameni“, adică unde puteau trece în front trei sau patru drumeți. Acesta era cartierul comercial, din apropierea Curții domnești, cel mai principal din tot orașul.

Unele din aceste ulițe, cari au avut o viață de veacuri, au dispărut de mult, altele s-au lărgit întrucâtva, și-au schimbat numele, pierzând însă din importanța și strălucirea lor de odinioară.

Necesitățile urbanistice fac ca labirintul alcătuit de prăvăliile și pavilioanele acestor străzi să-și trăiască acum ultimele zile, urmând ca peste trupul vechilor și glorioaselor ulițe să se croiască în zilele noastre, bulevardul larg de cincizeci metri, care va contribui, împreună cu celelalte modernizări, să facă din București o metropolă a peninsulei Balcanice și poate a Orientului European.

Am crezut potrivit să ilustrăm rândurile noastre cu fotografii luate prin casele și curțile condamnate. În paginile „Realității ilustrate“ privim la Bucureștii vechi, cari se duc și cu care nu ne vom mai întâlni niciodată – după cum scrie venerabilul arhimandrit, citat în fruntea acestui articol.

Alex. F. Mihail

R- I. nr. 447, pag. 11-14.

E drept că Bucureștii au crescut în ultima jumătate de veac cam la întâmplare și acum, când frumoasa noastră Capitală a devenit o metropolă europeană, un fel de centru al Balcanilor, arhitectura și urbanistica trebuiesc modificate, ridicate – odată cu însemnătatea-i politică – la același potențial de artă și confort. S-a alcătuit un plan de sistematizare, la care au colaborat personalități pricepute și pe care și-a pus semnătura de întărire însăși Suveranul nostru.

Dar s-a ținut oare seama de sufletul de altă dată al Bucureștilor – nu de monumentele recunoscute istorice cari, desigur, nu vor fi distruse, dar de acele caracteristice peisaje,

colțuri de străzi, locuri și locuințe, devenite prin semnificația lor pitorească o parte din duhul autentic al Capitalei ?...

Punem întrebarea pentru că de asemenea delicateți ni se pare că nu s-a ocupat nimeni până acum și în ultimii ani s-au stricat neprețuite frumuseți ale Bucureștilor de ieri, pe cari urmașii noștri le vor căuta, că nu le vor mai găsi și vor trebui să se mulțumească doar cu palidele fotografii, mai palide cu fiecare zi.

Nimeni nu are dreptul să osândească munca edililor de ieri de a face din Bucureștii semi-orientali, de acum cincizeci de ani, un oraș demn de civilizația și menirea noastră în acest colț al Continentului. Distrugerea fără milă, totuși, pierderea acelui fin sentiment al trecutului, atât de viu în câteva ziduri și câtiva metri pătrați de gazon, nu dovedește, desigur, nici urbanistică modernă, nici spirit progresiv, ci un semidoctism de care se pot mândri numai mahalagiii.

Toate metropolele și-au păstrat nu numai vechile monumente istorice, dar și vechile străzi, vechile cartiere, pasajele urbane pitorești în care trăiește sufletul unor epoci și moravuri trecute. Există o Budapestă veche, pe malul stâng al Dunării, o Vienă veche, un Paris de altă dată, o Londră cu locuințe de pe vremea lui Shakespeare.

Singurele instituții pe care le-am păstrat fără nici o ezitare au fost bisericile. Hanurile din veacul trecut au dispărut toate, turnul Colței nu l-am reclădit și nimănui nu-i trece prin gând să-l reclădească. La Roma se distrug azi toate blockhausurile, cari din lipsă de respect și din neștiință, s-au ridicat pe o „Cale imperială“.

Cine trece pe Calea Victoriei, vede Palatul Regal bandajat la aripa stângă în scânduri albe uriașe, iar aripa dreaptă și fundul preschimbate într-un monumental palat. Nimic de zis !...Preschimbarea e grandioasă ! Dar vechiul, micul palat regal, în care-au trăit Regele Carol I, Regele Ferdinand, Carmen-Sylva și Regina Maria își avea grația și delicatețea lui, poezie pe care nu o vom mai regăsi în nici un alt document istoric și care – după umila noastră părere – ar fi trebuit păstrate. Pentru noua Românie, pentru noul Rege Carol II, pentru noul

suflet național, monumental și eroic, trebuia să fi ridicat o arhitectură nouă, din materiale noi, pe un loc nou, în vreun colț pitoresc al vastei noastre Capitale.

Impunător Palatul Telefoanelor și desigur, o adevărată podoabă a Bucureștilor, ca și palatul societății Adria, care se ridică în acest moment de partea cealaltă a Teatrului Național, ca un echilibru între monumentele cele mai înalte de pe Calea Victoriei. Totuși, terasa Oteteleșanu, ca și grațioasa cafenea Elysée, care-au fost distruse, spre a face loc celor două construcții uriașe, își aveau parfumul, grația, sufletul lor – ceva din mentalitatea romantică a Bucureștilor de la sfârșitul veacului trecut, când aristocrația începe într-adevăr de la avuție, dar se preschimbă totdeauna în gândire, gest intelectual, gust pentru literatură și muzică. O întreagă perioadă a poeziei și picturii românești a trecut pe la terasa Oteteleșanu – și ne e teamă că destinul acestei cafenele se va abate și asuprea colțului cafenelei Capșa, pândită de monumentul copleșitor de peste drum al Cercului Militar.

Zelul urbanistic al noii generații n-a distrus încă de tot sufletul vechiului București ! (Unde este, totuși, dorobanțul de bronz din fața ferestrelor de la etaj al fostei clădiri a ziarului „L'independence Roumanie“ din Calea Victoriei ?... O construcție modernă, geometrică, adăpostește sucursala unor intreprinderi de sandvișuri).

A rămas Capșa, precum am arătat. A rămas încă locuința lui Maiorescu, nu departe de muzeul Aman, pe unde au trecut și au poposit un Caragiale, un Eminescu, lăcaș ușor de recunoscut după două mici columne elene de la ferestre.

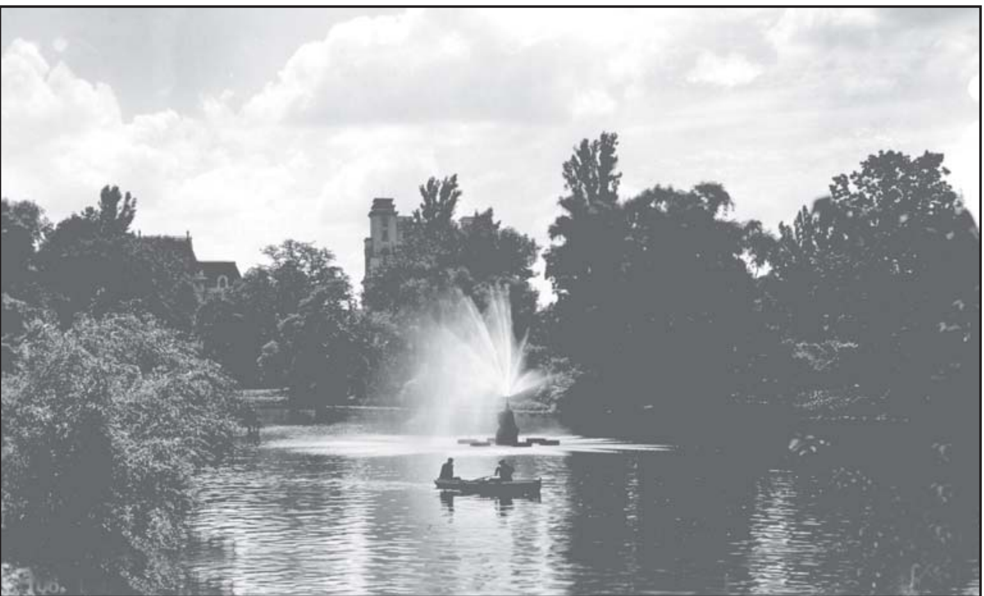
Au mai rămas toate acele colțuri fără amintiri atât de importante, dar în care s-a păstrat o nuanță a sufletului de altă dată, în vagabondajul lui pe ulițele Capitalei noastre – și n-a mai pierit. Un aparat fotografic îl surprinde acolo unde ochiul liber nu mai vede de mult – și toate primăriile de sectoare ar trebui înzestrate cu câte un aparat fotografic.

F. Aderca

N. R. Se vor găsi mulți cari să nu împărtășească părerile colaboratorului nostru, D. F. Aderca, în ceea ce privește opera de sistematizare a capitalei noastre.

R.I. nr. 447. Pag. 1

DACĂ NICI DUPĂ ACESTEA NU DEVENIȚI VEGETARIENI...! ÎN IADUL ANIMALELOR

Parcul Cișmigiu.

DACĂ NICI DUPĂ ACESTEA NU DEVENIȚI VEGETARIENI...! ÎN IADUL ANIMALELOR

O vizită la abatorul municipal

Nu cred să existe suflet omenesc, oricât de împietrit ar fi, pe care să nu-l tulbure până la obsesie înfiorătorul spectacol, și blânde și inofensive ființe, tovarășele de mizerie ale omului în lunga și greaua sa viață.

Și totuși, mii de oameni cumsecade, denumiți **parlagii**, care trăiesc în mijlocul nostru, ca noi, având căsuță și copii, oameni pe figura cărora nu întâlnești nici un stigmat al vreunei predispoziții speciale în mânuirea cuțitului și a toporului, oameni care n-au uitat să râdă, își duc crucea existenței sfărâmând din zori până în noapte creiere de nevinovate animale.

- Cum poți ucide atâtea vietăți ? mă adresai unui dintre ei.

- Păi ce să faci, domnule..., ce-o să mănânce oamenii...; așa a lăsat Cel de sus ! și-și văzu mai departe de ascuțitul cuțitului.

Legitimitatea uciderii animalelor spre a le mânca apoi satisfăcuți hoitul prăjit în untură, îmi apăru mai mult ca niciodată în toată goliciunea grozăviei ei.

Și sentimentul prim pe care l-am încercat în fața infernalului carnagiu a fost rușinea ce m-a cuprins față de mine, om, la ideea că am mâncat carne și poate – când voi uita cele cer am văzut – să mai mănânc iarăși.

Da, carne de vițel de lapte, mușchi de vacă împănat cu mirodenii, fripturi de porc înăbușite în licheururi, da, hoit, hoituri ce putrezesc în stomacul nostru, hoituri adunate cu furca de pe lespezi de ciment, unde oamenii, într-o tăcere mormântală, oficiază taina morții înotând până la genunchi în bălțile de sânge.

*

* *

Vastul abator al Municipiului, uzina morții, își întinde inocentele-i edificii la bariera de Est a Capitalei, lângă indolenta Dâmbovița, Styx în caricatură.

Un tramvai cu număr nesoț – 7 – ne lasă la poartă.

Grație amabilității d-lui ajutor de primar Vasile Vasilescu și Dr. Georgescu, directorul abatorului, care ne-au condus și ne-au dat ample explicații, am putut pătrunde în iad. Oh, acest iad ale cărui instalații tehnice pentru administrarea morților face fala edililor !

Poftiți vă rog, poftiți cu mine, îndrăzniți, curaj, doamnelor, domnișoarelor și domnilor ! Curaj !...

Să intrăm de la început în miezul tainelor abatorului, spre a nu mă acuza cumva că dramatizez halucinanta poveste adevărată a celor văzute.

*

* *

O sală imensă, toată scăldată în razele aceluiași soare ce înflorește leneșii lotuși din Cișmigiu și tinctureazǎ pe plăji trupurile oamenilor în care putrezesc hoiturile adunate de aici, din sala uciderii. Cât vezi cu ochii numai cârlige, macarale și furtunuri de apă, aspect de manej suspect.

Risipiți prin colțuri sau în dreptul curioaselor cârlige de suspensie, parlagiii fumează și schimbă glume. Peste cinci minute vor începe macabra slujbă cu care societatea modernă i-a investit. Parlagiul nu face oficiul de curățitor sau spălător de ciment; și aici este o strict observată ierarhie socială; alte epave omenești, viitori funcționari ai Municipiului, viitori parlagii, îndeplinesc josnicele servicii. Le trebuie mult până să li se confere rangul de prim parlagiu !

În fine, ajutorii de ajutor de parlagiu au misiunea de a aduce la tăiere cele 500 – 1000 animale mari ce se omoară zilnic și a căror carne este atât de nerăbdător așteptată de cetățenii Capitalei.

Iată-le. Sala se umple într-o clipă. E prima repriză. Parlagii trec solemn la posturile de comandă între cârlige.

Sunt grăbiți; n-au decât 100 lei de cap și trebuie să omoare cât pot mai mult, spre a-și îndestula familia...

O pereche de boi plăvani, foști de bună seamă bucuria și fala unui umil și anonim cămin de țăran pe care cine știe ce nevoie mare l-a făcut să se despartă de ei, cu toate lacrimile nevestei și copiilor, pătrund sfioși înăuntru. E ultima plesnitură de bici ce o mai primesc...

Sunt slabi; n-au mâncat de când i-a lăsat stăpânul în mâinile unui străin, pe o dimineață ploioasă, într-un târg necunoscut, acum patru zile. Triunghiul foamei dintre omoplați și coaste e adânc ca o scorbură.

Botul pe care-și preling limba uscată le arde de sete; la vederea apei ce curge din belșug începe să le curgă bale. Cred că-n fine sunt aduși la adăpat, ca să muncească iar, chiar nemâncați. Așteaptă. Nimic. Gâturile roase de îndelungata sarcină de o viață a jugului se întind cerșind – și trădând în gestul lor o infinită bunătate – spre șuvoiul de apă cristalină de care sunt acum atât de aproape.

Iarăși nimic. Parlagiul îi așează unul lângă altul. Ei însă se schimbă, cred că li se pune jugul... Cel ce-a tras la „hăis“ vine la dreapta, cel din „cea“ la stânga. Parlagiul îi lasă... știe.

S-au aranjat așa cum știu și ei. E sfâșietoare cumințenia lor neprihănită.

Mă clatin. Vreau să închid ochii; nu pot. Sunt hiptonizat de imensitatea liniştii ochilor lor mari şi adânci, ca perlele negre, rătăciţi o secundă într-ai mei.

Parcă-mi vorbesc: ia-ne, hai să plecăm, vrei ?... ! !

Parlagiul îi apropie şi mai mult, îi lipeşte aproape. Cu dreapta ţine lanţul de la coarne. Cuţitul îi e în teaca de la brâu. Se apropie de cel din „cea“. Îşi perindă mâna mângâindu-i fruntea, aşa cum făceau copiii ţăranului când îl dejuga.

Boul îl miroase. Însetat, îi linge şorţul ud. Capul lui e atât de aproape de parlagiu...

Tot mângâindu-l, omul scoate un cuţit lung, subţire, cu lama albastră, ascuţit ca briciul pe ambele părţi. Boul lingea apa şorţului. În soarele dezolant, cuţitul sclipi ca un fulger, spre a se împlânta în aceeaşi clipă, cu o forţă şi viteză extraodinare în bulb, despicând cordonul de nervi vitali... !

O prăbuşire instantanee; două zvâcnituri din picioarele zgârcite în spasme, pocnet de coarne ce bat cimentul, ochi de sticlă. În aceeaşi climă, - parcă suprapusă primei – omul se năpusti pe salba albă a gâtului boului, tăindu-i laringele cu o singură mişcare. Ţeava largă a gâtului deschis erupe ca dintr-o fântână arteziană puhoaie de sânge ce stropesc picioarele parlagiului aplecat asupra-i şi botul boului din „hăis“. Animalul se zbătea încă în durerea nimicniciei fizice când cuţitul se abătu despicându-i pieile burţii. Şi mişcă încă în secunda următoare, când hidosul topor îi detaşă capul cu ochi de sticlă bracaţi pe mine, - vulgar complice – de corpul schimonosit în care moartea, ca o binefacere supremă, poate, poate, coborâse în fine !

*

* *

E direct criminală procedura; e dezonorantă pentru rangul de om; să se adopte urgent sistemul omorârii cu revolverul elveţian „Kuchen“. – Aşa aţi promis spontan, Domnule Primar, Domnule Director al Abatorului.

*

* *

Mi-a fost dat să văd şi sacrificarea celui din „cea“. Afirm cu toată seriozitatea – şi nu încerc o ieftină figură de stil – în

sprijinul cuvântului meu vin cu dovada straniei fotografii luată în acea clipă – priviți-o atent – că boul din „cea“ când și-a văzut tovarășul jos, horcăind, după ce i-a lins sângele, a închis ochii, așteptându-și resemnat rândul.

Înțelesese. Era groaznic. Din acest reportaj voi păstra toată viața această macabră convingere.

*

* *

În vasta sală învăluită într-o ceață de aburi de sânge, cele 140 secunde cât durează eternitatea mânuirii cuțitului și toporului, trecuseră. Un ultim condamnat, o vacă cu ugerele stinse, înfiorător de slabă și bătrână, piele zbârcită, înșirată pe oase diforme, din al cărei lapte în tinerețe înfiripase două generații de copii firavi, își dădu resemnată sufletul sub toporul unui parlagiu de două ori mai mare ca ea.

Odată ce ai putut suporta masacrul, și rânjetul parlagiului, spectacolul ciopârțirii sutelor de boi trântiți pe lespezile de ciment, unde moartea i-a înghețat, dându-le forme înfricoșătoare îți pare o ușurare, un prilej de revenire din lumea groazei.

Apariția măcelarilor angrosiști urgentează despicarea și sortarea cărnii.

Dacă n-ar fi puhoaiele de sânge și trăsnitoarea duhoare a burților sparte, ți-ai putea folositor acorda un răgaz să întârzii blestemățește acolo și să filozofezi asupra naturii omului și a greutății câștigării colțului de pâine neagră și roșiei verzi pentru care omoară spre a dura.

Socotindu-se – se vede – că nu sunt destul de îndoctrinat în taina practicării suprimării animalelor, amabilii amfitrioni, după ce ținură să asist la vizita veterinar, conștiincios făcută, mă conduseră în sala vecină, identică, unde se sacrificau mânzații, porcii, vițeii, oile și mieii. Da.

Că doar omului îi place să simtă sub dinții umpluți cu platină, spre a fi mai rezistenți, carne cât mai tânără, cât mai fragedă și multă.

Hai ș-acolo. Căzui în toiul celebrării masacrării porcilor și vițeilor. Și aici ochii mei se răstigniră înțelenind pe alte

fragmente de tehnică și sisteme de suprimare. Mă detestam de neputința de a fugi.

Dacă la boi omorârea mi-a părut așa cum v-am descris-o, administrarea ei la porci e de-a dreptul fioroasă, banditească.

Parlagii colosali, înarmați cu enorme ciocane-topor, înghesuie într-o boxă de fier câte 5-6 porci. – Odată aici, pachetul de mușchi colosali al mâinilor omului se abate trosnind cu toată forța între ochi capul porcului, care se sfărâmă și cade. Nimic mai sinistru decât pocnetul hodorogit al țestelor plesnite, împroșcăturile de creier și disperatul guițat al animalelor ce fug năuce prin boxă. Spaima morții, poate mai intens trăită la porci, dar în orice caz, **sigur,** mult mai profund exteriorizată, face pe unii furioși. Nici n-au fost atinși și se reped asupra parlagiului al cărui ochi însă veghează; îl trăsnește la timp.

Apoi sunt „deschiși la gât“ și „lucrați“.

Și aici sânge gros spală cimentul; unii parlagii fac cură, îl beau cald, cică-i minunat !

Din gârgărodul unui porc o șuviță de sânge, vie ca o suliță, mă stropește peste tot. Parlagiul râde zicându-mi: „ca să nu uitați pe răposatul... amintire“.

*

* *

Trecem mai departe prin aleile de porci suspendați în cârlige și ajungem la compartimentul rezervat vițeilor. Sunt inițiat în procedura ce se va adopta în curând, privitoare la omorârea porcilor prin electricitate. Deja două aparate sunt instalate, însă nu avem **tehnicieni...**

Ajutorii de parlagii n-au aptitudini ! Ei preferă gloria toporului !

Aici, ca și la porci, viței țarcați în boxe, de unde unul câte unul sunt „introduși“ în sală, unde răpunerea se face tot prin puncție cerebrală, ca la boi.

Erau așa de frumoși. Când ne-am apropiat bine de ultimul rămași în boxă, alintați și obișnuiți se vede cu joaca, s-a năpustit cu botișorul roz și forța celor 27 de zile ale vieții lui asupra noastră, îmboldindu-ne. De sub genele-i lungi și

mătăsoase, doi ochi de foc ne întrebau de mamă-sa. Un muget, mai mult oftat din plămânii mici ca bureții tăblițelor de școlar, părea a fi supremu-i protest în clipa când parlagiul glumeț îl luă într-o mână să-l ducă la cuțit.

Era așa de mic și de fraged că mă îndoiesc să se fi transformat în carne pentru oameni. Spumă de lapte și zahăr de trifoi, asta era de el, mititelul.

Am fugit.

*
* *

Celelalte explicații tehnice de ansamblu ni s-au dat din belșug. Redau ce brumă mi-a mai rămas. Astfel: cum se va valorifica milionul de litri de sânge ce acum se irosește în apa Dâmboviței; cum vom fabrica la noi atâtea produse opoterapeutice ca: tiroidină, ovarină, adrenalină, etc.

Aur scurs pe apă.

Cum se va îmbunătăți actuala instalație a curățirii și uscării intestinelor și bășicilor – investiție rentabilă.

Cum se vor exploata și comercializa rațional pieile care actualmente se jupoaie în abator, pierzându-se mult prin acest sistem primar.

De asemenea, va lua ființă un serviciu de transport cu automobilele abatorului, spre a se sfârși odată cu arhaicele căruțe cu prelată, nepractice și neigienice.

Am vizitat imensele frigorifere și repugnanta sală în care se topesc copitele din care se fabrică frumoșii nasturi și unde, totodată, sunt instalațiile de cazane pentru spălatul borhanelor din care mâncăm ciorba de burtă...

O totală prefacere la abator.

*
* *

Da, progresăm – și dacă omului îi e dat a se hrăni cu carne, să se atingă perfecțiunea în arta de a masacra animalele cu minimum de suferință !

E atât de dezolant să te gândești cum nu ne putem emancipa de sub tutela stomacului ce ne cere – veți mânca chiar desearâ

– carne, carne chinuită, carne care cu cât e mai fragedă, cu atât e mai martirizată şi străbătută de înspăimântătoare dureri.

*

* *

Doctorul Axel Munthe se întreabă undeva în cartea lui „Le livre de San Michele“ dacă animalele au iadul şi paradisul lor, şi unde anume, căci suflet şi simţire, aidoma omului, au. După cele ce văzui, risc un răspuns:

„Un colţ de iad pe pământ e orice abator; iar paradis, orice colţ de lume departe de el.“

D.A. Dospinescu, nr. 450, pg. 5, 6, 7

O ANCHETĂ PRIN LICEE

Palatul Lucrărilor Publice.

O ANCHETĂ PRIN LICEE

E interesant a se cunoaște părerea dascălilor, în special a profesorilor de istorie și geografie. Nu mai puțin prețioasă este și opinia tineretului, adică mentalitatea acelora ce vor fi chemați mâine la conducerea destinelor acestei țări.Ce se spune prin licee despre războiul italo-abisinian ? Au dreptate italienii în veleitățile lor de expansiune teritorială ? Mussolini este un mare om al patriei sale, sau un maniac în felul lui Wilhelm al II-lea și care o va duce la ruină ? Cari pot fi urmările istorice ale acestui război ? Poate el determina o configurație europeană, de război mondial, în care să fie târâtă și România ?

LA „SPIRU HARET“

La liceul „Spiru Haret“ am venit tocmai în momentul când elevii clasei a VII-a aveau ora de gimnastică.

Se făceau în curtea școlii mișcări ritmice, cadențate, combinate cu respirație. Mărturisesc că am asistat cu deosebită plăcere la aceste exerciții juste și elegante, atât de deosebite

de sporturile brutale şi violente, ce ruinează sănătatea tineretului, expunându-l la boli de inimă şi de plămâni.

Am putea avea o convorbire cu câţiva elevi din clasa a VII-a, cari mi-au dat răspunsuri surprinzător de clare, apreciind cu multă justeţe situaţia.

În primul rând, plini de mândrie, m-au invitat să vin la inaugurarea sălilor de gimnastică.

– Va fi cea mai modernă din Bucureşti ! – mi-au spus ei – deocamdată aparatele nu sunt încă instalate, dar vă rugăm să veniţi când totul va fi gata.

CE CRED ELEVII DESPRE RĂZBOI

M-am adresat întâmplător unui tânăr din grup:

– Crezi că italienii au dreptate în pretenţiile lor de expansiune colonială ?

– După cum orice plantă, după cum orice fiinţă vieţuitoare tinde să se înmulţească, să ocupe un loc tot mai mare pe suprafaţa planetei, cred că acest drept îl au oamenii, în genere, sau un anumit neam de oameni mai destoinic.

– Nu aprob războiul. Sunt atâtea alte mijloace economice, culturale, prin care un popor se impune.

– Bine, dat Mussolini nu urmează decât o tradiţie; romanii au cucerit şi ei lumea prin război – am obiectat, spre a aţâţa argumentarea tânărului meu interlocutor.

– Asta era acum două mii de ani…Germanii pe vremea aceea erau nişte sălbatici, ce trăiau prin ţinuturile mai puţin cunoscute de la miază-noapte şi se îmbrăcau cu piei de animale.

„Astăzi Anglia…“.

– Pardon, Anglia joacă un rol cam ipocrit…. – l-am întrerupt – ceea ce a făcut în India şi modul cum a cucerit pe Buri, oameni de ispravă, creştini şi ei, nu-i dă autoritatea morală să oprească pe italieni de a avea şi ei coloniile lor în Africa…

– Nu uitaţi – a obiectat tânărul – că pe acele timpuri nu exista o „Societate a Naţiunilor“, dacă strămoşii noştri de pe vremea epocii de piatră trăiau ca animalele şi se năpusteau unii asupra altora, dădeau buzna peste vecin şi-i răpeau avutul,

sau îl omorau, noi nu vom imita aceste gesturi…tradiționale. Azi, în orașele noastre, când avem poliție, jandarmi și parchet, asta s-ar chema hoție, crimă…Cetățeanul care răpește avutul altui cetățean și se opune autorității constituite, riscă să fie în conflict cu codul penal…Neamul de oameni care în vremurile noastre, pretinse civilizate, disprețuiește hotărârile Societății Națiunilor și se lasă sugestionat de un dictator, este pus în situația ca întreprinderile sale violente să fie taxate drept jaf și asasinate.

– Cum te numești d-ta – am întrebat pe tânărul meu interlocutor.

– Dinu Franasovici, din clasa a VII-a.

Dintr-un alt crâmpei de discuție cu băieții, reproduc următoarele:

– „Suntem în mod hotărât contra războiului de agresiune – a intervenit unul dintre tineri. – La nevoie, am fi gata să ne apărăm patria… Mussolini duce poporul său la ruină materială și-l prezintă într-o lumină antipatică…Suntem cu toții de părere aci – la liceul nostru – că națiunile valoroase au putința să se dezvolte în mod normal, sub regimul binefăcător al păcii. Un popor superior are alte mijloace spre a se impune, nefiind de demnitatea lui să întrebuințeze forța brutală. Dictatorul Italiei vrea să fie un Cezar glorios, dar uită că civilizația greacă este aceea care s-a impus Romei antice învingătoare, nu însă cu armele…

Am notat și numele altui tânăr care venise în discuție: Ion Popovici, tot din clasa a VII-a.

LA LICEUL LAZĂR

Am zărit un grup de băieți mai mari cari erau pe trotuar, în apropiere de Cișmigiu, și aceștia discutau tot despre război, cu o seriozitate care face cinste tineretului nostru.

– „Cel mai ipocrit neam de pe pământ sunt englezii !“ – era de părere unul dintre dânșii.

– Dar apără principiile Ligii Națiunilor…aruncai o vorbă, spre a-l contraria.

– Vorbă să fie ! Își apără drumul spre Indii. Vor să pună mâna pe Abisinia, spre a fi cu adevărat stăpâni pe calea cea mai scurtă spre Orient.

– Ce tot vorbești ? – intră în discuție un alt tânăr, cu șapcă. --– „Nici n-are de a face Abisinia cu drumul spre Indii. Englezii sunt stăpâni pe strâmtoarea Bab-el-Mandeb. Asta e cheia drumului spre Indii ! După cum canalul Suez și strâmtoarea Gibraltar îi face stăpâni în Marea Mediterană, strâmtoarea Bab-el-Mandeb le dă Oceanul Indian. De fapt, italienii sunt niște prizonieri ai englezilor. Anglia a fortificat Gibraltarul, împărțind astfel flota franceză în două porțiuni: una în Mediterană și cealaltă în Ocean !"

–Tocmai asta susțin și eu – interveni primul tânăr. Marea Britanie este ca un negustor șiret, care și-a rezervat anumite puncte mai numeroase într-o afacere, păcălind pe tovarășii săi…Are în mână aproape pe toată lumea și acum se bate în piept și declară că tot ce face este din bunătate, sentiment de dreptate și pentru a respecta autoritatea sacrosanctă a „Ligii Națiunilor".

LA MATEI BASARAB

Și la liceul Matei Basarab m-am apropiat tot întâmplător de primul grup întâlnit în cale. Am intrat în vorbă cu unul dintre liceeni:

– Războiul poate aduce complicații în Europa – a observat acesta, cu aer de prooroc. – Va urma un mare succes al bolșevicilor…Cred că pretutindeni, în toate țările, comuniștii se pregătesc ! S-ar putea spune că ei sunt cei ce doresc războiul mai mult ca oricine...

Mussolini și Hitler, ca odinioară paranoicul Wilhelm al II-lea, pregătesc o nouă casacadă a măririlor de azi".

„Italienii au destul teren în colonii, dar nu l-au exploatat cum trebuie. E o lăcomie inutilă, de a pune mâna pe o țară situată la Ecuator, unde apa are 25° căldură în puțuri, clima e nesănătoasă pentru europeni și unde vor avea de furcă veșnic cu sentimentele de dușmănie ale localnicilor".

LA COLEGIUL „SF. SAVA“

La liceul din str. G-ral Bertholet am putut avea, în puţinele minute de recreaţie, între o „oră“ şi alta, câte o scurtă, dar foarte interesantă convorbire cu doi valoroşi membri ai corpului didactic, cari s-au pus la dispoziţia reprezentantului „Realităţii ilustrate“.

D. Prof. Mihail Popescu, doctor în litere şi filozofie, profesor de istorie la colegiul „Sf. Sava“, binevoind să răspundă la întrebările mele, mi-a arătat că e foarte greu ca cineva să fie prooroc, pentru a prevedea evenimentele istorice.

– E greu de precizat ce repercusiuni ar putea avea războiul italo-abisinian. Noi nu speculăm nici prezentul, nici viitorul, ci luăm în considerare numai trecutul, pe care-l judecăm.

– Totuşi, din trecut nu se pot trage oareşicare concluzii ? Nu sunt legi în istorie ? Astfel, se afirmă că după război ar urma totdeauna ridicarea de oameni noi, răscoale, prefaceri sociale, se iveşte câte un general care devine dictator, împărat sau conducător, în altfel, al ţării sale…

– Istoria nu este o ştiinţă pozitivă – ne-a răspuns interlocutorul nostru. Ea nu are legi atât de bine studiate şi precise, cum au, de pildă, fizica, chimia, matematica.

„În aritmetrică de pildă, de două ori două fac totdeauna patru. Nici mai mult, nici mai puţin ! În chimie, doi atomi de hidrogen se combină cu unul de oxigen şi rezultatul este cu siguranţă apa. În istorie, evenimentele nu se pot prevedea cu atâta preciziune“.

„O mişcare atât de importantă ca un război, provoacă de obicei prefaceri sociale, schimbări de mentalitate…

– Credeţi că războiul îl va câştiga Italia sau Abisinia ?

– Este adevărat că italienii au mai fost o dată bătuţi de abisinieni. Dar de astă dată nu se poate prevedea sfârşitul. În orice caz, dacă va fi învingător Mussolini, toată Europa va fi influenţată de ideile fasciste. Se va pune chestiunea dacă nu-i mai bine ca un stat să fie condus de un singur om cu voinţă tare. Dacă, dimpotrivă, Italia va fi cea învinsă, atunci lumea va trage concluzia că dictatorii duc o ţară la ruină… Chiar aşa, în caz de succes, e posibil ca poporul italian să nu

găsească mulțumire deplină în victorie, căci războiul acesta va costa mulți bani și multe jertfe omenești…Și nici nu se va isprăvi atât de repede…

D. Const. Antonescu, profesor de georgafie la „Sf. Sava“, căruia i-am răpit, deasemenea, câteva minute din odihna d-sale, din timpul recreației școlare, ne-a dat deslușiri interesante asupra Asbisiniei.

– Italienii vor găsi în Abisinia terenuri posibile de dezvoltare, unde să se poată cultiva plante tropicale, cafeaua, cacaoa și poate – prin amenajare sistematică – arborele de cauciuc.

„Evident că vor avea de luptat mai mult cu natura“.

Chiar dacă vor învinge pe oameni, vor avea de furcă cu solul, clima, microbii bolilor…Ținutul acesta, de trei ori întins ca România, cu o suprafață de aproximativ 900 de mii de kilometri pătrați, este locuit numai de vreo 10-15 milioane de oameni. Cifra e aproximativă, deoarece nu s-a făcut nici un recensământ.

Țara a fost poreclită „Elveția Africii“, căci este aproape în întregime muntoasă.

„Asupra bogățiilor subsolului, sunt informații contrazicătoare. Este problematic dacă s-ar găsi acolo petrol, fier, aur…Dacă s-ar afla petrol, Italia ar deveni dintr-o dată o mare exportatoare și, în același timp, o temută forță militară. Azi, Italia e nevoită să importe petrolul necesar pentru punerea în mișcare a tancurilor și avioanelor sale, a submarinelor și a vaselor de război sau comerț…“.

La cererea noastră, d. prof. Const. Antonescu ne-a dat următoarele lămuriri cu privire la anotimpurile din Abisinia:

– Sunt numai două: anotimpul uscat, care corespunde cu iarna noastră și anotimpul umed și ploios.

„În anotimpul ploios, circulația este întreruptă. De altfel, prin Abisinia nu există șosele, în sensul european. Nu există nici măcar rudimentarele noastre drumuri de țară. Se văd numai poteci și cărări ce trec peste văi și munți. Relieful solului fiind foarte accidentat, permite trecerea numai a pietonilor sau a măgărușilor de munte, cari cară poverile.“.

„Italienii, pătrunzând în Abisinia, se înhamă la o muncă foarte grea !“

„ Mâna de lucru va fi străină, căci autohtonii constituie o populație rară. Invingătorii vor aduce locuitori din Italia… De altfel, acesta pare a fi scopul ! Dar europenii vor duce-o foarte greu în regiunea atât de apropiată de ecuator“ – a conchis interlocutorul nostru, uitându-se la ceas.

I-am cerut scuze, căci clopoțelul sunase de mult și elevii îl așteptau în clasă pe profesorul lor de geografie.

Alex. F. Mihail

R.I. nr. 456, pag. 7-9.

EXTRAORDINARA CARIERĂ A UNUI BUCUREȘTEAN

Ministerul de Externe.

EXTRAORDINARA CARIERĂ A UNUI BUCUREȘTEAN

Din „transformist“ ajuns compozitor celebru și director al Operei din Monte-Carlo. De vorbă cu Raoul de Ginsbourg la Athenée-Palace

În lumea culiselor noastre teatrale, circulă de mulți ani o expresie: „ăsta o să ajungă ca Ginsbourg“. Expresia aceasta se adresează vreunui neânsemnat auxiliar al scenei – mașinist-electrician, cabinier, peruchier, cortinier care-și dă părerea asupra piesei sau jocului actorilor, sau care râvnește și el să iasă din bârlogul lui ca să fie văzut de public și să se facă adică actor sau autor.

Expresia aceasta : „vrei s-ajungi ca Ginsbourg“ a fost adoptată de multe generații, puțini cunoscându-i însă geneza.

CINE A FOST GINSBOURG

Odată, când împreună cu d. Paul Gusty mă aflam în vizită la regretatul Nottara, nu știu cum a venit vorba despre Ginsbourg. Și cu acest prilej, am aflat următoarele:

Acum vreo cincizeci de ani exista în București, cam pe lângă biserica Zlătari, un cabaret cu firma „Stadt Pest“. Aci, „la Pesta“, cum îi spuneau localului chefliii de pe vremuri, era angajat un tânăr prezentabil, cu numele de Raoul Ginsberg. Tânărul acesta se ocupa cu „Regia“ scenei și, lucrul important, care intra în atribuția sa, era aprinderea rampei, căci pe vremea aceea nu exista lumină electrică. Dar junele Raoul își îndeplinea aceste atribuții de nevoie. El visa cu totuil la altceva: să ajungă actor și poate director de teatru. Cercul de actori în jurul cărora se învârtea aprinzătorul de lămpi de la cabaretul „Stadt Pest“ și cari îl primeau printre ei pentru vioiciunea și inteligența sa, făceau totuși haz, când Raoul Ginsberg le împărtășea gândurile sale. Dar, ca toți oamenii miruiți de bunul Dumnezeu, lui Raoul Ginsberg nici nu-i păsa de ce spuneau prietenii săi. El era atent la tot ce făceau „celebritățile“, cari se perindau pe mica scenă a cabaretului și într-o zi s-a prezentat directorului și i-a spus că se propune pentru un angajament de…„transformist“. Directorul l-a luat în râs, dar la insistențele ofertantului, a consimțit să-i admită un examen. Rezultatul a fost că Raoul devenit Ginsbourg s-a arătat mai presus chiar decât Fregolli, celebrul transformist. Tânărul Raoul tindea însă și mai sus. Și s-a prezentat la Conservator. Dar Ștefan Vellescu, profesor eminent, era și un om cu prejudecăți și l-a respins pe Ginsbourg, deși acesta era simpatic, dovedea și aptitudini scenice și avea și oarecare cultură.

Lucrul acesta l-a revoltat pe Ginsbourg, care-a spus amicilor săi Nottara, Gusty, Costescu, Catopol și alții – că pleacă din țară și dacă n-ar mai auzi de el, să știe că s-a împușcat.

OMUL ȚARULUI ALEXANDRU

Peste câțiva ani, un ziar franțuzesc a trecut din mână în mână. El conținea o fotografie: „Raoul de Ginsbourg“, directorul Teatrului privat al Țarului Alexandru al II-lea. Amicii s-au minunat și au exclamat: „măi, al dracului Ginsbourg !“. Și pe urmă au admirat o altă fotografie „Raoul de Ginsbourg“, director al Operei din Monte-Carlo“. Au citit apoi mulțime de

cronici elogioase asupra lucrărilor muzicale ale lui Ginsbourg, reprezentate pe scenele marilor opere din Europa și America. Și a ajuns apoi vremea că nimeni nu s-a mai mirat de „isprăvile“ lui Raoul. Prietenii săi de odinioară au îmbătrânit și ei și noua generație nu cunoaște decât expresia cu Ginsberg, pe care o întrebuințează fără să știe însă cum s-a format. Mai acum câtva timp, îl întrebam pe maestrul Gusty: O mai fi trăind baronul Raoul de Ginsbourg ?

DOMNUL DE GINSBOURG TRĂIEȘTE ȘI E SĂNĂTOS

Mai ieri dimineața, cineva îmi spunea, printre altele:

– Știi c-a venit Ginsbourg la București ?

– Care Ginsbourg ?

– Raoul de Ginsbourg; a tras la Athenée Palace.

Surprins, oarecum emoționat și dornic să-l văd pe „legendarul“ Ginsbourg în carne și oase, am dat fuga la Athenée Palace.

– Aș dori să vorbesc cu d. Raoul de Ginsbourg.

– Nu este acum în hotel, dar trebuie să vină.

Așadar, nu era farsă. Portarul nu s-a mirat la auzul numelui și mi-a răspuns simplu, ca și cum m-aș fi interesat de un călător oarecare.

Mă postez în hol, scrutând intrarea. Intrau și ieșeau oameni de toate calibrele, ca la un „grand hotel“. Pe domnul Raoul de Ginsbourg nu-l văzusem în viața mea, nici măcar în fotografie. Mă gândeam însă că nu poate fi decât un bărbat de cel puțin 70 de ani. Iată că-și face aparițoia un bărbat în vârstă, bine legat, îmbrăcat elegant, în negru, neîncovoiat, ținând capul pătrat, cu tenul roz, într-o parte, așa, cu oarecare mândrie. Domnul cel în vârstă s-a oprit la ascensor, care nu se afla la parter. Dau fuga la portar:

– Domnul este ?

– Da, da !

Mă închin în fața domnului în vârstă și-i spun:

– Domnul Raoul de Ginsbourg ?

– Monsieur ?

O schimb în franțuzește:

– Dumneavoastră sunteți domnul Raoul de Ginsbourg ?

– În persoană, domnule.

– Ați uitat românește ? îl iau eu „la sigur“

– O, nu prea am avut ocazia să vorbesc: gândește-te și dumneata, sunt mulți ani de când am plecat din România. Dar mai înțeleg câte ceva, n-am uitat totul. Dar cu cine am plăcerea ?

– Sunt ziarist și aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră.

– Tinere, îți stau la dispoziție. Să urcăm. În ascensor, privesc bătrânul cu fața zâmbitoare și fac sforțări să mi-l închipui pe Raoul de la „Stadt Pest“.

AU TRECUT ANII…

În eleganta cameră de hotel, d. de Ginsbourg, căruia îi înflorește la butonieră Legiunea de onoare, îmi oferă cu gesturi puțin teatrale, un fotăliu comod. Mărturisesc că bătrânul îmi devenise extrem de simpatic.

Se așează în fața mea și-mi face semn că e în așteptare. Ezit cu care întrebare să-ncep:

– Vă rog, care este scopul venirii dumneavoastră în București ?

– Sunt în drum spre Palestina. Am fost numit consul al guvernului francez la Tel-Aviv și Hebron. M-am oprit câteva zile la București pentru a revedea orașul copilăriei mele. De altfel, am aici o soră și multe cunoștințe.

– Sunteți născut la București, nu ?

– Da, în București: sunt cam mulți ani de-atunci.

Am urmat chiar liceul aici, la „Lazăr“, știu și cum îl chema pe director (d. Grinsbourg mi-a spus numele directorului, dar eu l-am uitat).

– Ați fost„artist“ în București ? am subliniat eu.

– Te-nșeli. Am urmat facultatea de Medicină și am fost elevul doctorului Davila, „generalul“, cum îl numeam noi, la spitalul „Colțea“. Așa, îm tinerețe, omul încearcă multe…

Răspunsul acesta m-a uluit. Și eu, care mă așteptam ca d. Grinsbourg să-mi vorbească, dacă nu despre „Stadt Pesta“, dar cel puțin despre vremea când a fost respins de la Conservator.

– Pe vremea când erați tânăr, ați trăit însă în „cercurile“ actoricești – insist eu.

– Ei, ca orice tânăr preocupat de artă.

– De Nottara, de Gusty, nu vă amintiți ?

– Vag de tot. Ei ! sunt mulți ani de atunci. Gândește-te că am plecat din România tânăr de tot.

– Părinții dumneavoastră sunt din România ?

– Mama numai. Tatăl meu a fost ofițer francez și a venit în România cu ocazia războiului Crimeei. Aci a cunoscut-o pe mama, fiica unui rabin, s-a îndrăgostit de ea și așa m-am născut eu la București. După războiul româno-ruso-turc de la 1877, la care am luat parte, am plecat în Rusia. Aci am fost numit director al teatrului particular al țarului Alexandru al II-lea, de la Petersburg. După moartea țarului, am părăsit Rusia și m-am stabilit la Paris. După câtva timp, am ajuns directorul Operei din Monte-Carlo.

UN OM CARE IESE DIN COMUN

Bătrânul din fața mea îmi povestește toate acestea foarte simplu, ca și cum tranziția sa, de la una la alta, ar fi foarte firească.

– Ați făcut o carieră în stil american, d-le de Ginsbourg.

– Pardon, cred că n-ai dreptate.

Eu nu sunt om de afaceri.

Și apoi continuând, în altă ordine de idei:

– Eu n-am urmat nici un fel de Conservator. Muzica am învățat-o singur. Am foarte multe lucrări muzicale, reprezentate pe tot globul.

– Aveți Operă la București ?

– Desigur.

– Știi pentru ce întreb ? Am o operă cu libretul de Jean Lahovary - „Meșterul Manole“ – reprezentată pretutindeni, afară de România.

– Ați cunoscut artiști români ?

– În special pe Darcleé și pe Elena Teodorini, amândouă mari cântărețe, dintre cele mai mari pe care le-am cunoscut.

BUCUREȘTII DUPĂ 50 DE ANI

– Cum găsiți Bucureștiul, după cincizeci de ani ?

– Cu totul schimbat, dar știi, absolut schimbat ! Nu mai recunosc un colțișor. Nu e de mirare ca după un șir de ani un oraș să se schimbe, totuși, schimbarea Bucureștilor – bine-nțeles – este extraordinară.

– Și acuma plecați spre Tel_Aviv…

– Da, chiar mâine dimineață.

Sunt bucuros de a fi intrat în corpul diplomatic. Iubesc Palestina, totuși Tel-Avivul e prea zgomotos, are ceva de metropolă americană. Prea mult zgomot…

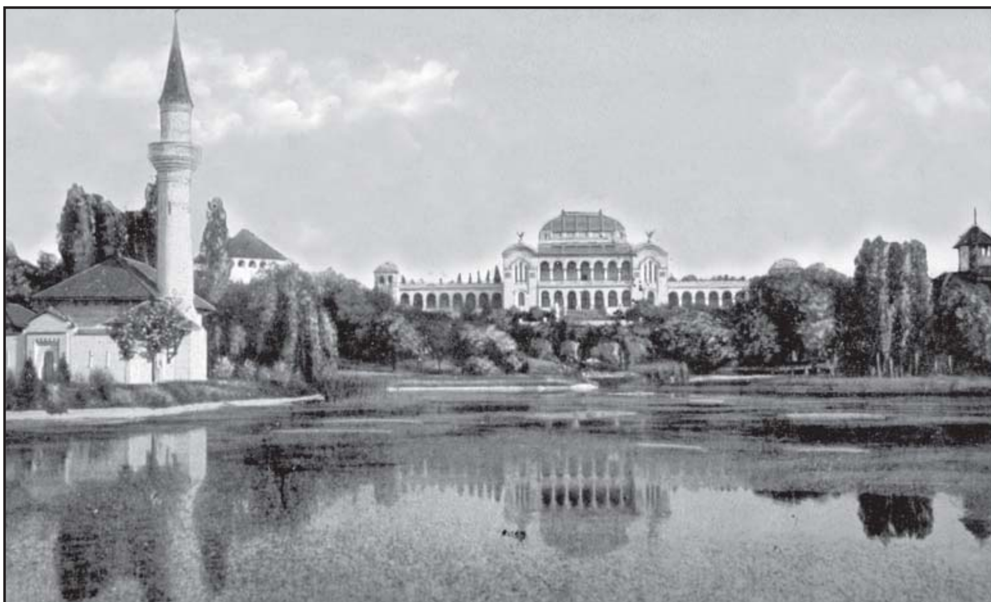
Am coborât cu d. Raoul Ginsbourg. Pe stradă călca apăsat caldarâmul Bucureștilor pe care altă dată l-a părăsit cu gândul să cucerească lumea. Și a reușit pe deplin. Poate fi mulțumit. Dar nu știu dacă mai gustă pe deplin izbânda, după cincizeci de ani…

Ieri am întâlnit un actor bătrân și i-am spus că am vorbit cu Raoul Ginsbourg. El a rămas pe gânduri, a zâmbit și mi-a spus: „Da, da, Raoul era băiat bun, săracu'…Îl prigoneau, săracu'…

Ioan Massoff

R.I. nr. 458, pag. 8

ORAȘUL CONTRASTELOR

Expoziția Universală - Palatul Artelor.

ORAȘUL CONTRASTELOR

Capitala noastră nu este încă oraș de un milion de locuitori – cum s-a crezut multă vreme după război, până ce serviciul recensământului ne-a făcut dovada uimitoare că toată aglomerația de pe malurile amândouă ale Dâmboviței nu depășește vreo șase sute de mii de suflete. Dar viteza cu care s-a transformat dintr-un oraș de provincie într-una din impunătoarele Metropole ale continentului este într-adevăr de legendă și trebuie să-și afle asemănare numai în rapiditatea de civilizare a Japoniei de-acum o jumătate de veac.

De pe urma acestei repeziciuni, Bucureștii zilelor noastre au rămas cu vreo câteva contraste, unele triste, altele comice foarte izbitoare, fatale la o atât de violentă ciocnire de timpuri și moravuri, într-un singur punct. Noi, bucureștenii, ne-am cam obișnuit cu ele și nu le prea băgăm în seamă; călătorul străin le observă însă numaidecât și așa se face că o seamă de reporteri occidentali au prezentat Capitala noastră uneori în culori și linii de satiră.

Numărul block-housurilor a crescut în ultimii ani, până la a cuprinde cartiere și bulevarde întregi, unde suprafețele de

ziduri în înălțime devin tot mai dese, iar cerul deasupra lui tot mai strâmtat. Stilul actualelor construcții în care predomină linia dreaptă și multiplicația ei în cub, patrat și drepturi, crează într-adevăr și numaidecât o armonie clasică. Alături însă, adică chiar peste drum, după vechea datină a mahalalei bucureștene, gospodina, pe frânghii bine înnodate la capete și sprijinite în pari, a întins rufe !

La încrucișările mai de seamă ale Căii Victoriei, te îmbie canapelele moi și scaunele confortabile ale unei cafenele cu perdele de muselină și atmosferă tihnită, luxoasă. Dar n-a dispărut nici cafeneaua din fundul unei curți, alături de un zaplaz și de șopronul unde se fierb ceaiurile și cafelele !

Între aceste contraste, circulă cu pas marțial uniformele de sezon ale ofițerilor noștri, strînși în curele ca în ajun de mobilizare și cu figurile sculptate dur de o liniștită energie lăuntrică, specific europeană. Dar tot așa de specifică, însă orientală, e masa birtului economic, care adastă în stradă pe clientul atras de fumul usturător al grătarului cu patricienii mustoși.

O doamnă în muselinuri albe și umbreluță pictată trece grațios pe asfaltul străzii; pe același asfalt calcă opincile cu nojițe ale țăranilor în porturile lor de daci străvechi, coborâți în Capitală din văgăunile munților Carpați. Pe dinaintea columnelor Atheneului, în cel mai pur stil atic, își târăsc șalvarii și fesul doi balcanici – imagine vie a Bucureștiului de-acum un veac, când pe uliți se vedeau numai fustanele !

Pe străzile largi, pe bulevardele mărginite de zgârie-nori, ar trebui să circule numai automobilele, așa cum se vede la Paris și la Londra. La noi se văd încă birjile – și uneori chiar cârduri de vite. Pe o uliță lăturalnică, uneori numai la câteva sute de metri de palatele americane ale Capitalei, te lovești de cocioaba cu fereastra joasă, împrejmuită de un gard de pari, jumătate putreziți de ploi.

Cine n-a urmărit cu ochiul fermecat piciorușele grațioase ale „micuțelor bucureștence“, cochete în ciorapi de mătase și pantofiorii de piele aleasă sau de pluș ?… Și de câte ori, pe aceeași traiectorie, ochiul nu s-a lovit de picioarele goale ale unei slujnicuțe sau muncitoare ?… Ca personaje de comedie,

în care trebuie să joace rolul de pitoresc și contrast, pe străzile asfaltate ale Capitalei, adică în plin centru, slujnicele din Ardeal, Bucovina și Basarabia, fiecare în costumul regiunii, colorează și învie atmosfera în chip surprinzător. Și la câțiva pași numai de aceste reprezentante etnice, circulă slobode, surâzătoare, bucuroase de libertate, studentele cu părul în briză și cu geanta de intelectuale, pe dinaintea Universității, asemenea cu toate colegele lor de la Oxford și de la Paris, de la Sorbonna.

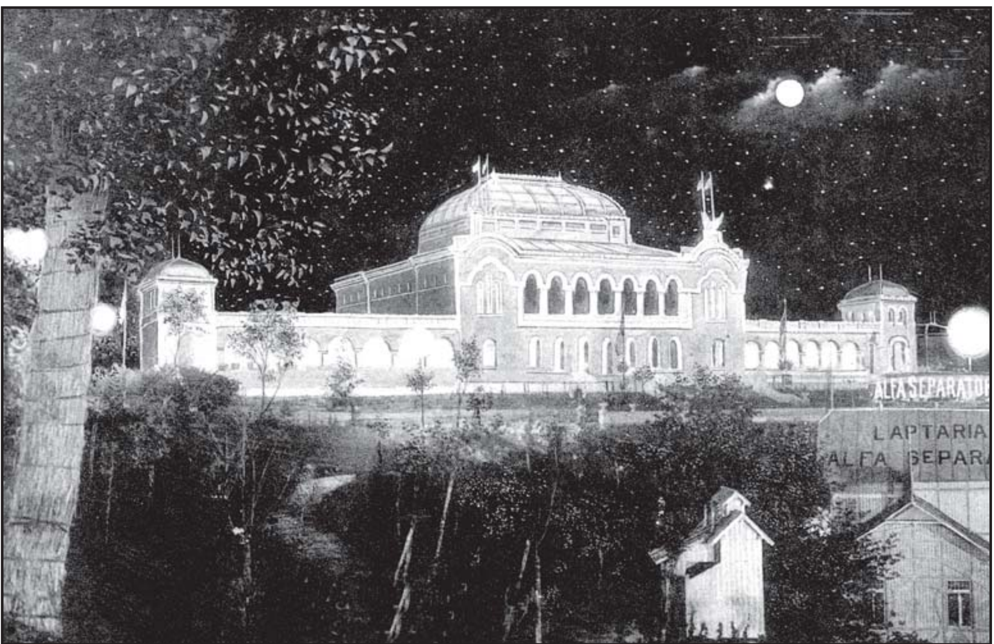
Nu se poate spune că birja bucureșteană, odinioară vehicul de lux, face o concurență prea mare automobilului. De câțiva ani, au dispărut taxiurile răpănoase și s-au ivit, asemenea unor doamne de mare clasă, limuzinele adânci fermecate de muzică de radio. O preumblare la Șosea în asemenea vehicule este aproape o voluptate completă – deși sunt atât de dese întâlnirile, dacă nu chiar ciocnirile cu carul cu coviltir, tras de boi, îndemnați de țărani autentici ! Circulația publică s-a perfecționat. Tramvaiele cu cai au dispărut de mult, dar nu și „remorcile“ cu bănci de lemn, atât de asemenea cu vagoanele de vite.

Cu toată osteneala edililor din ultimele decenii de a da Bucureștiului înfățișarea de mare oraș civilizat, moravurile orientale și mizeria extrem-orientală tot răzbesc la suprafață, ca semnele urâte ale unor boli ascunse, greu de lecuit. „Oltenii – oamenii-catâri, în spinare cu cobiliți și coșurile încărcate de legume – dau năvală din zorii zilei și pun stăpânire pe toate străzile Capitalei, răcnind ca niște apucați, zbierând ca niște criminali puși la tortură, stricând astfel liniștea străzilor celor mai ferite, pentru a câștiga mai puțin decât costul nutrețului unei vite. Sunt „pitorești“ o dată – dar „Oltenii“ au devenit mai mult un coșmar al Capitalei, ca și claxoanele automobilelor, încăpute pe mâna unor șoferi halucinați de mecanică și de nesomn.

Iar la porțile parcurilor publice, unde scapără toate florile anotimpurilor în zilele cale mai frumoase ale Capitalei, te întâmpină pururi alaiuri de orbeți; – ciungi, surdo-muți, orbi, copii părăsiți – precum și mama zdrențăroasă cu un copil la țâță și altul ghemuit alături.

A.R.I. nr. 459, pag. 13-15.

CAPITALA ÎMBELȘUGATĂ

Expoziția Universală - Palatul Artelor (noaptea).

CAPITALA ÎMBELȘUGATĂ

Nouă nu ni se pare extraordinară înfățișarea străzilor din București, care, de dimineața până seara, trei sferturi din an – și uneori și anul întreg – sunt cucerite de tot felul de negutători și negustorași cu mărfuri și mai cu seamă, alimente. E un spectacol obișnuit ochilor noștri și care mi se pare firesc. El este totuși extraordinar și alcătuiește unul din semnele carecteristice ale vieții noastre sociale, aci, la porțile Orientului și dovada cea mai evidentă a belșugului cu care Dumnezeu a binecuvântat acest pământ.

E de-ajuns să călătorești într-unul din marile orașe occidentale – să treci prin Viena, Milano, München sau Paris pentru o zi-două, ca să-ți dai seama că fecunditatea solului românesc nu se mai repetă și belșugul Capitalei e unic pe acest colț al pământului.

La Viena, bunăoară, sau la Berlin, în cele mai de seamă restaurante, alimentul care se oferă cu mai multă ușurință nu e gustoasa, ieftina, hrănitoarea pâine ! – ci o halcă de carne

friptă și câțiva cartofi. O familie întreagă de austrieci sau de germani, nu consumă la un prânz mai mult de un sfert de pâine, când la noi, fiecărui mesean i se oferă o jumătate de pâine !

La Paris, unde în locuri renumite stau la rând prăvălioare cu alimente, singurul fruct popular și care poate fi dobândit fără mari cheltuieli e banana. Toate celelalte fructe și legume sunt cântărite și prezentate cu meticulozitate, ca prețioase, rare, preparate farmaceutice – iar pătlăgeaua roșie, tomata, e un fruct de lux !…Se văd și pui tăiați gata; „se văd" numai, căci de luat sunt mai greu. Calculul bănesc se face pe zecimea de grame, iar costul unui pui întreg – întreg !… – prezentat în tot felul de panglicuțe și bretele de foi de cositor (ca la ciocolata și bomboanele fondante) se ridică la vreo trei sute cincizeci de lei. Cu prețul unui bou tăiat și prezentat în felii, la măcelăriile din Paris, la noi s-ar cumpăra … pogoane de pământ arabil.

– Je suis venu me promener, am …. măcelarului, care voia să știe ce căutam la Paris.

– Seulement pour ça ? se miră el.

– Oui. Mais la prochaine fois, le … avec 12 boeufs… l-am asigurat în glumă.

– A ! Ça c'est une affaire !… îmi ripostă el, foarte serios. Avea dreptate: cu boii, dincolo de graniță, … în orice altă țară din Europa nu se glumește.

E nevoie de tablouri izolate pe cari le surprinde numai ochiul și obiectivul fotografic al străinului în trecere prin București, ca să ne dăm seama de belșugul și pitorescul uneori atât de spiritual al micului negoț de pe străzi, în … negoțului cu alimente și fructe.

Din întregul spectacol, tragi o concluzie extraordinară: că la București, nu e nevoie să intri la restaurant pentru a te ospăta, deoarece întregul meniu îl găsești la îndemână și pe stradă. De la țuiculița „la botul calului", găsești numaidecât aperitivul ideal, un fin pește afumat, a cărui pieliță de aur sclipitor, așteaptă doar să fie jumulită. Fripturile te așteaptă la toate răscrucile, bine rumenite, ardeiate și mai cu seamă „mititeii",

a căror aromă, cu chemarea lor de usturoi ațâță pofta numaidecât.

Pare ciudat că dificultatea începe de la desert ! Ce să iei mai întâi ?

Chioșcurile și rafturile cu fructe de pe străzi sunt de o bogăție neasemuită. Sute de varietăți de pepeni galbeni, zeci de varietăți de pepeni verzi, pe care „omul de pe stradă“ îi taie sau îi sparge la marginea trotuarului și la taraba negustorului. Nu e rar spectacolul a cinci inși ghemuiți în jurul unui pepene, la un colț de stradă, cu dinții vârâți în zeama feliei până la urechi. Pentru varietățile de nuci, struguri și prune se cere o adevărată știință.

Dar fructul cel mai gustat, cel mai căutat și a cărui savoare nu o simți întreagă decât numai pe stradă – e porumbul. De la începutul verii până târziu, după culesul viilor, acest fruct al poporului român domină câmpiile, satele, orașele Capitalei.

Porumbul fiert se vinde pe străzi mai cu seamă la amiază, împăturit ca un plod în petice fierbinți, ca să nu-și piardă căldura. Țigăncușele năvălesc pe toate străzile, în dogoarea amiezei, oferind pe un leu un porumb uriaș, auriu și aburind. Pe la colțuri de stradă, unde aglomerația e mai mare, porumbul e fiert în cazane mari și ținut în butoaie, de unde e scos cu cleștele și oferit fierbinte, învelit în cămașa lui de foi și fire de mătasea porumbului.

La Paris, în cețurile serii, se vând pe la colțuri „pommes frites“, cartofi-pai. La noi, în București, domni cu monoclu, duduițe parfumate, adastă în jurul unui grătar cu jăratec să li se coacă porumbul pe care l-au comandat, înainte de a merge la Operă și cărui aromă ispititoare nu îngăduie nimănui să treacă mai departe.

Toate acestea sunt numai o parte din scenele atât de pitorești ale Capitalei noastre îmbelșugate.

A.R.I. nr. 460, pag. 12-14.

TOATE MESERIILE PE STRADĂ

Parcul Cișmigiu.

TOATE MESERIILE PE STRADĂ

Dacă sub cerul blajin al Capitalei și în atmosfera ei mângâietoare, toate fructele și legumele, ba uneori și fripturile ies în stradă, întru întâmpinarea mușteriilor, cum de s-ar închide în încăperi strâmte sau în „birouri“ de plasare, meseriile ușoare, de un ceas-două de lucru, atât de necesare la moravurile noastre, întemeiate mai cu seamă pe provizoriu ?

În genere, meseriile nu pier, deși industriile mari păreau că vor absorbi toate micile îndeletniciri. Dimpotrivă, în ultimii ani, de maximă industrializare, fabrica începe să se fărâmițeze și să se distribuie în mici ateliere, unde munca se face pe răspundere individuală și deci se produce o marfă mai fină, uneori mai ieftină. Și cum omenirea merge spre o perfecționare a uneltelor și a gustului, s-a observat că numai din mâinile meseriașului poate ieși un obiect și folositor și trainic și frumos. Pe străzile Capitalei noastre, care este în același timp și un punct de încrucișare a științei Occidentului cu moravurile Orientului, desigur că nu poate fi vorba de meserii de artă pe trotuar. Întâlnim adesea, în amurg și noaptea, la lumina palidă a felinarelor de gaz, obiecte de tâmplărie și chiar de sculptură.

Măsuţele şi scaunele pentru diferite scopuri – măsuţe de joc de cărţi, de şah, de ceai, busturile în ghips, cu reflexe de marmură, ale lui Napoleon şi Mihai Viteazul, fug de lumina zilei, ca iluzia să fie mai completă, iar cumpărătorul să fie ispitit mai uşor să cumpere „opera de artă“.

Cizmarul însă, care nu are a se teme de nimic, deoarece cu puţină sfoară ceruită, un ac, o sulă, un lighean de apă, unde se moaie curelele de transmisie ce vor deveni pingele, corespunde unei necesităţi urgente, el stă cu „atelierul“ – o ladă şi un scăunel – la colţ de stradă, sub un copac sau alături de prăvălioara pe rotiţe a unui căruţ de fructe şi legume. Clienţii cizmarului sunt oameni la fel de nevoiaşi ca şi el: mici slujbaşi de pe la autorităţile … de serviciu, vânzători de prăvălie, al căror timp depăşeşte răstimpul de la slujbă până acasă. Pe … stând un sfert sau o jumătate de oră, ei şi-au îndreptat tocurile, şi-au reparat pingelele, şi-au cusut … la ghetele ce se înnoiesc o dată la doi ani, de Paşte.

Tinichigiii se văd mai rar; deşi nu lucrează în … vreun subsol sau magazie de scânduri vechi, merg pe stradă şi-o vând, ca geamgiii. Un lighean, un cazan, o cursă de şoareci, un grătar, sunt obiecte de trebuinţă mare şi lipsesc aproape totdeauna în gospodărie, mai cu seamă când e urgentă nevoie de asemenea lucruri. Iar tinichigiul care se urcă pe coperiş să pună … de tablă pe locul ruginit de unde la zile de ploaie picură-n casă, el poate fi văzut în fiecare dimineaţă trecând spre piaţă, în mâna stângă cu toate uneltele: cleşte … cuiele, cositorul, vârâte într-o papărniţă de … naţională, „specifică“ operă de artă.

Un călător străin, în trecere prin Bucureşti, s-ar putea întreba: „şi găsesc asemenea meseriaşi de lucru ? Ei …nici o garanţie…“.Garanţie prea multă nu prezintă, desigur, dar au o sănătoasă poftă de mâncare şi o familie de întreţinut. Pe urmă, nici nu e în interesul ordinii … obiectele să nu se strice niciodată; cu cât … e mai pirpirie, au şi meseriaşii mai des de lucru.

Fără a fi în număr prea mare, coşarii care se pun într-un costum de mare spectacol, având cu negreala … cercurile cu ţepi din jurul braţului înfăţişarea de … din Infern sau de la Opera Mare, au de lucru de două ori pe an: toamna şi primăvara. Iarna şi vara, acolo unde n-au lucrat coşarii, vor fi cu siguranţă chemaţi pompierii, care sunt ceva mai costisitori şi mai siniştri.

Sclavia – cine nu știe ? – s-a descființat de mult, afară de a femeii de servici. Dar de cele mai multe ori, omenia stăpânilor de sclavi e atât de mare, că sclavele nu bagă de seamă situația lor reală. Nu există în țara noastră o legislație de ocrotire a salariaților casnici; ori de câte ori s-a legiferat vreo dispoziție în favoarea muncitorilor, s-a adăugat „cu excepția salariaților casnici". Totuși, numărul servitorilor și al servitoarelor care descind în fiecare săptămână în gara Capitalei, venind din Basarabia, Bucovina și mai cu seamă Ardeal, e atât de ridicat, că alături de oficiile de plasare ale autorităților mai lucrează numeroși plasatori clandestini – și însăși strada și grădina publică, unde cucoanele vin să-și aleagă slujnicele. Grădina bisericii Sf. Gheorghe a fost multă vreme un „obor" de fete și femei de casă, bine cunoscut de toate bucureștencele.

Mult mai vesele sunt „chivuțele", spoitoarele, care adastă în cârduri oacheșe, cu bidineaua ridicată-n sus, pe umăr, mult deasupra capului, ca un steag și o firmă. Nu le place munca ne-ntreruptă, plătită lunar – și într-un fel, au dreptate, căci nu place nimănui. Se mulțumesc cu puțin, ca să aibă satisfacția atât de omenească de a munci puțin. Și așa se face că „chivuțele" sunt totdeauna vesele, iar „climatul" lor sufletesc atât de înrudit cu al cuconițelor care le angajează. Dar mușteriii nu se-nghesuie totdeauna după astfel de disponibile meserii, pentru că știu că le găsesc oricând. În adăstarea lucrului, bărbații și femeile recurg la derivații sufletești, care nu se deosebesc întru nimic de ale bucureștenilor culți și avuți. Chivuțele, servitoarele, stau la taifas și clevetesc, întocmai ca doamnele din lumea mare. Cizmarii, tinichigiii, tâmplarii, coșarii, pun la cale un joc de cărți, care poate să țină toată ziua, sau o rișcă – pajura sau capul unei monede aruncate în sus – din care se trag uneori bătăi din glumă, precum și alte îndemânări, mai puțin recomandabile: mânuirea clandestină a unei perechi de cărți ascunse în mânecă și zvârlirea monedei astfel ca să cadă în figura cu capul, după voie și fără greș. Uneori se alcătuiește, sub un gard sau la un grilaj, câte o „bibliotecă" orală. Un meseriaș care știe carte citește celorlalți ciuciți în jur, ultimele evenimente de la Liga Națiunilor sau procesul averii dobândite de un fost ministru.

A.R.I. nr. 461, pag. 12-15.

CUPRINS